

Міністерство освіти і науки України
Поліський національний університет

ФІЛОСОФІЯ В
ТАБЛИЦЯХ І СХЕМАХ
Частина 1. Історія філософії

Житомир – 2023

УДК 1Ф (076)
М48

Філософія в таблицях і схемах: навчальний посібник. Частина 1. Історія філософії. – Житомир: Поліський національний університет, 2023. – 63 с.

Укладач:

Мельничук В. В., кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри суспільних наук.

Рецензенти:

Володимир Муляр – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри суспільних наук Поліського національного університету;

Вадим Слюсар – доктор філософських наук, доцент, завідувач кафедри філософсько-історичних студій та масових комунікацій Державного університету «Житомирська політехніка»;

Людмила Горохова – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії та політології Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Навчальний посібник «Філософія в таблицях і схемах. Частина 1. Історія філософії» орієнтований на допомогу здобувачам вищої освіти у систематизації навчального матеріалу з історії філософії, зокрема під час його самостійного опрацювання, цілісне розуміння основних філософських проблем, що поставали в різні історичні епохи.

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Поліського національного університету

(Протокол №1 від 23.08.2023)

© Поліський національний університет, 2023

© Мельничук В. В., 2023.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
ТЕМА 1. СУТНІСТЬ ФІЛОСОФІЇ ТА ЇЇ РОЛЬ У СУСПІЛЬСТВІ.....	5
ТЕМА 2. ФІЛОСОФІЯ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ.....	12
ТЕМА 3. ФІЛОСОФІЯ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ТА ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ.....	22
ТЕМА 4. ФІЛОСОФІЯ НОВОГО ЧАСУ ТА ЕПОХИ ПРОСВІТНИЦТВА.....	28
ТЕМА 5. НІМЕЦЬКА КЛАСИЧНА ФІЛОСОФІЯ (НІМЕЦЬКЕ ПРОСВІТНИЦТВО).....	34
ТЕМА 6. СУЧАСНА ЗАХІДНА ФІЛОСОФІЯ.....	40
ТЕМА 7. УКРАЇНСЬКА ФІЛОСОФІЯ.....	45
ТЕСТОВІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ.....	54
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	63

ПЕРЕДМОВА

В ХХІ столітті освіта постала перед викликами сучасності, особливого значення набуває не просто надання чи пошук інформації, а вміння її аналізувати та осмислювати. Філософія як наука та навчальна дисципліна відіграє значну роль в цьому контексті, адже вона розвиває критичне та логічне мислення, що є надзвичайно важливим у формуванні всебічно розвиненої особистості та успішного професіонала.

Філософія формує компетентності здобувачів вищої освіти, які впливають на їх професійне становлення, зокрема навички комплексного опрацювання та вирішення проблем. Також актуальним завдання є організація самостійної роботи, що зумовлює пошук нових підходів і методів викладання. Метою даного посібника є розвиток у здобувачів вищої освіти навичок самостійно опрацьовувати та структурувати матеріал, розуміти певну проблему цілісно.

Навчальний посібник «Філософія в таблицях та схемах. Частина 1. Історія філософії» складається з семи тем, що репрезентують сутність філософії, а також основні етапи розвитку філософії, що відповідає робочій програмі навчальної дисципліни «Філософія». У вигляді таблиць та схем подано основні поняття, визначення та ідеї філософських систем мислителів різних історичних епох. Також у посібнику представлено тестові завдання для самоконтролю, вирішення яких сприятиме кращому засвоєнню опрацьованого матеріалу. Така структура посібника допоможе здобувачам вищої освіти акцентувати увагу на головних аспектах певних тем, сприятиме чіткому та логічному розумінню розвитку філософської парадигми.

ТЕМА 1. СУТНІСТЬ ФІЛОСОФІЇ ТА ЇЇ РОЛЬ У СУСПІЛЬСТВІ

Світогляд — це система найбільш загальних уявлень та знань людини про світ, сукупність ціннісних та практичних орієнтирів, що формують ставлення людини до світу.

СТРУКТУРА СВІТОГЛЯДУ

СВІТОВІДЧУТТЯ	СВІТОРОЗУМІННЯ	СВІТОВІДНОШЕННЯ
ВИЯВИ ВІДНОШЕННЯ ЛЮДИНИ ДО СВІТУ		
ОЦІНЮВАЛЬНЕ	ПІЗНАВАЛЬНЕ	ПРАКТИЧНЕ

КЛАСИФІКАЦІЯ СВІТОГЛЯДУ

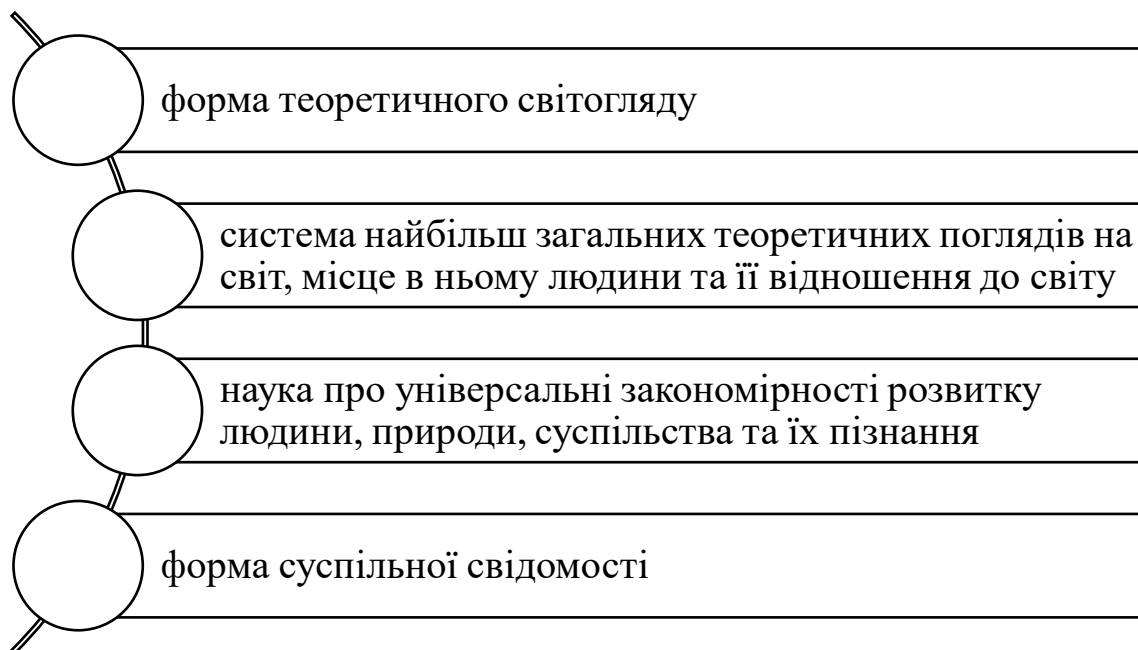
Залежно від носіїв	За рівнем світовідчуття та світорозуміння	Залежно від історичних епох	За моральними та ціннісними орієнтаціями	За будовою	За ступенем адекватності сприйняття дійсності
індивідуальний колективний груповий національний регіональний	повсякденний науковий філософський	архаїчний античний середньовічний ренесансний сучасний	егоїстичний альтруїстичний гуманістичний антигуманістичний	цілісний фрагментарний	викривлений адекватний дійсності

ІСТОРИЧНІ ТИПИ СВІТОГЛЯДУ

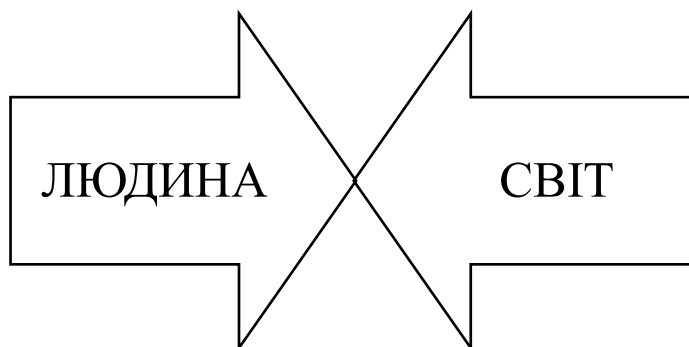

ФІЛОСОФІЯ

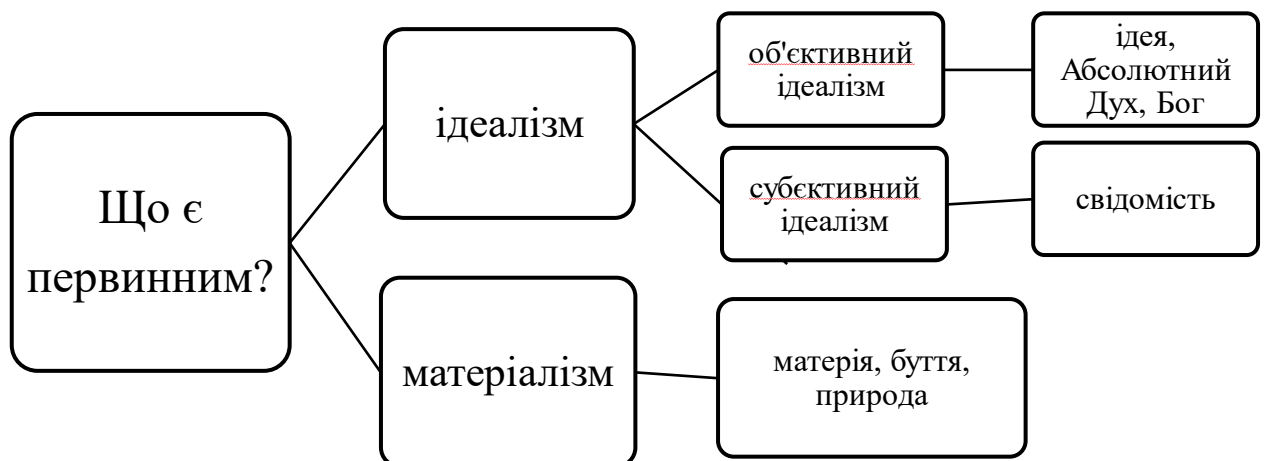
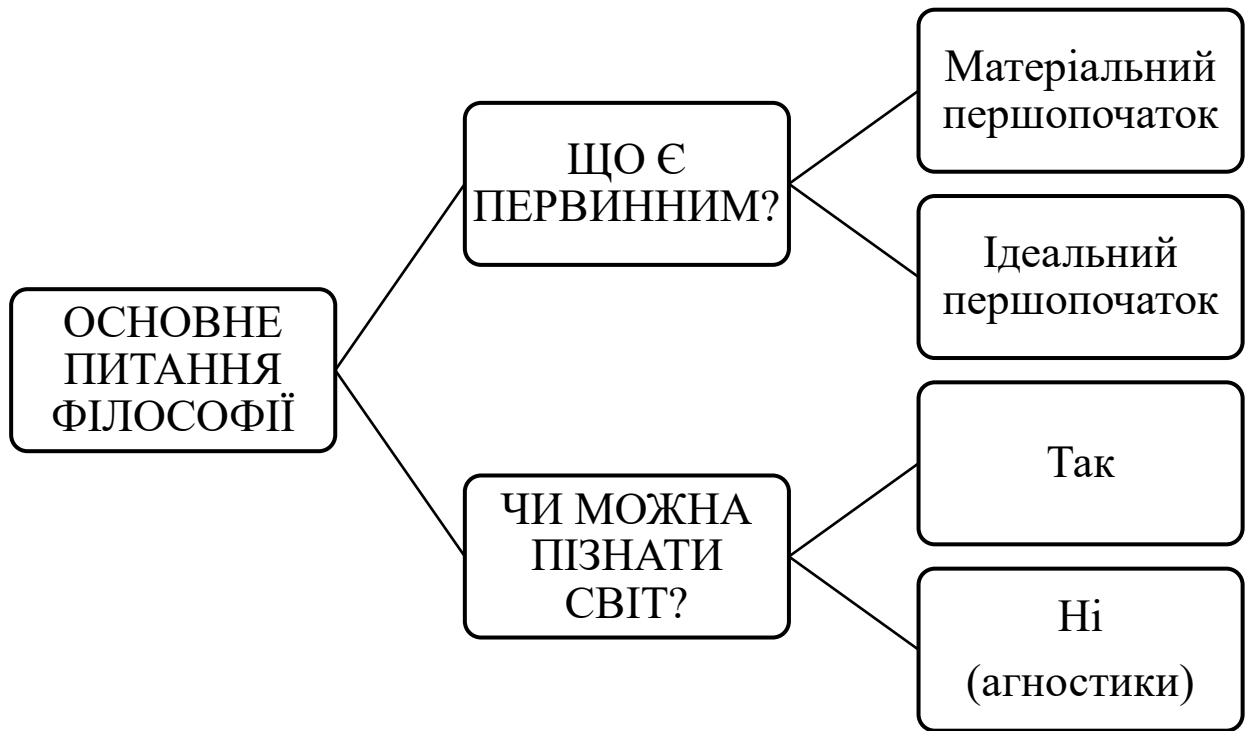
(грец. *philosophia* – любов до мудрості)

ПРЕДМЕТ ФІЛОСОФІЇ

ОСНОВНЕ ПИТАННЯ ФІЛОСОФІЇ

ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ ФІЛОСОФІЇ	
СВІТОГЛЯДНА	філософія формує систему поглядів на світ, його пояснення
ЗАГАЛЬНО-МЕТОДОЛОГІЧНА	філософія відіграє важливу роль у формуванні найбільш загальних способів пізнання світу шляхом формування загальнонаукових методів пізнання
ГНОСЕОЛОГІЧНА	філософія спрямована на пізнання природи, людини, суспільства, світу загалом
ОНТОЛОГІЧНА	філософія розглядає буття людини у світі
ПРАКСЕОЛОГІЧНА	філософія досліджує практичне відношення людини до світу, його перетворення
ПРОГНОСТИЧНА	філософія розкриває тенденції майбутнього розвитку світу
КРИТИЧНА	філософія орієнтує людину на осмислене пізнання світу, його аналіз
АКСІОЛОГІЧНА	філософія досліджує ціннісний вимір проблем
ГУМАНІСТИЧНА	філософія спрямована на формування гуманістичних цінностей
ІНТЕГРУЮЧА	філософія орієнтована на створення цілісного бачення світу шляхом поєднання знань різних наук
ОСВІТНЯ	філософія впливає на формування знань людини про світ
ВИХОВНА	філософія здійснює вплив на формування норм та принципів поведінки людини, її ціннісних орієнтацій

ОСНОВНІ РОЗДІЛИ ФІЛОСОФІЇ	
ОНТОЛОГІЯ	розділ філософії, вчення про першооснови буття, сфери буття і категорії
ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ	філософська наука, що займається вивченням людини, співвідношення в ній природного та соціально начал, природи та культури
ГНОСЕОЛОГІЯ	теорія пізнання, розділ філософії, у якому досліджуються закономірності процесу пізнання, його рівні та форми
ЛОГІКА	філософська наука про основні форми та закони мислення
АКСІОЛОГІЯ	філософська наука, що вивчає сутність та різновиди цінностей
СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ	розділ філософії, що вивчає сутність та різновиди цінностей
ЕТИКА	філософська наука, яка вивчає мораль як сукупність норм і правил поведінки, основних етичних категорій (добро і зло, справедливість тощо)
ЕСТЕТИКА	філософська наука, яка вивчає осягнення світу через категорію прекрасне, досліджує мистецтво як особливу форму осягнення дійсності
ПРАКСЕОЛОГІЯ	розділ філософії, що вивчає діяльне ставлення людини до світу, його практичне перетворення

ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ФІЛОСОФІЇ		
Назва періоду	Хронологічні межі	Основні представники
ФІЛОСОФІЯ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ	VII ст. до н.е. – V ст. н.е.	
АНТИЧНА ФІЛОСОФІЯ (ДАВНЬОГРЕЦЬКА)		Піфагор, Сократ, Платон, Арістотель
ДАВНЬОРИМСЬКА ФІЛОСОФІЯ		Цицерон, Марк Аврелій, Сенека, Епікур
ФІЛОСОФІЯ СТАРОДАВНЬОГО СХОДУ: <i>ДАВНЬОІНДІЙСЬКА ФІЛОСОФІЯ ДАВНЬОКИТАЙСЬКА ФІЛОСОФІЯ</i>		Будда Лао-цзи, Конфуцій
СЕРЕДНЬОВІЧНА ФІЛОСОФІЯ	VI ст. – XV ст.	Оріген, Квінт Тертулліан, Аврелій Августин (Блаженний), Тома Аквінський, В. Оккам
ФІЛОСОФІЯ ВІДРОДЖЕННЯ	XV ст. – XVI ст.	Ф. Петрарка, Л. Валла, М. Кузанський, М. Коперник, Дж. Бруно, Н. Макіавеллі
ФІЛОСОФІЯ НОВОГО ЧАСУ	XVII ст. – XVIII ст.	Ф. Бекон, Дж. Локк, Т. Гоббс, Р. Декарт, Б. Спіноза, Г. - В. Лейбніц, Дж. Берклі
ФІЛОСОФІЯ ПРОСВІТНИЦТВА	XVIII ст. – XIX ст.	І. Кант, Г. Гегель, Ф. Шеллінг, Й. Фіхте Д. Дідро, Вольтер, Ш. Л. де Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо, К. А. Гельвецій, П. А. Гольбах

СУЧАСНА ФІЛОСОФІЯ	др. пол. ХІХ – поч. ХХІ ст.	
ПОЗИТИВІЗМ		О. Конт, Г. Спенсер, Е. Мах, Р. Авенаріус, К. Поппер, М. Шлік, Т. Кун, І. Лакатос, П. Фейєрабенд
ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМ		М. Гайдеггер, К. Ясперс, Ж.-П. Сартр, Г. Марсель, А. Камю
«ФІЛОСОФІЯ ЖИТТЯ»		З. Фрейд, Ф. Ніцше, А. Бергсон
ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ		М. Шелер, Г. Плеснер, А. Гелен
НЕОТОМІЗМ		Ж. Марітен, Е. Жільсон, Ю. Бохенський
ПЕРСОНАЛІЗМ		Б.-П. Боун, В. Е. Хокінг, Е. Мунье, Ж. Лакруа
ФЕНОМЕНОЛОГІЯ		Е. Гуссерль, Ф. Brentano, П. Рікер
ГЕРМЕНЕВТИКА		Ф. Шлейєрмахер, В. Дільтей
ПРАГМАТИЗМ		Ч. Пірс, В. Джемс, Дж. Дьюї

ТЕМА 2. ФІЛОСОФІЯ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ

СХІДНА ФІЛОСОФІЯ	ЗАХІДНА ФІЛОСОФІЯ
Філософія не була чітко відокремленою від міфології та релігії	Філософія була відокремлена від міфології та релігії
Не було тісного зв'язку філософії з наукою	Філософія тісно пов'язана з наукою
Переважала соціально-етична проблематика	Переважала онтологічна та гносеологічна проблематика
Спрямована на пізнання внутрішнього світу людини	Спрямована на пізнання внутрішнього світу людини

ОСНОВНІ РИСИ АНТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ			
Об'єктивізм – пізнання було спрямовано на зовнішній світ (об'єктивну реальність)	Універсалізм (космоцентризм) – загальне переважало над індивідуальним	Інтелектуалізм (раціоналізм) – раціональне пізнання має більше значення, ніж чуттєве	Фаталізм – визнання панування над суспільством і людиною надприродних сил, які наперед визначають їх долю

РАННЯ АНТИЧНА ФІЛОСОФІЯ

**МІЛЕТСЬКА
ШКОЛА**

Фалес

першоосновою
є вода

**МІЛЕТСЬКА
ШКОЛА**

Анаксимандр

першоосновою
є апейрон
(безкінечне)

**МІЛЕТСЬКА
ШКОЛА**

Анаксімен

першоосновою
є вода

**ЕЛЕЙСЬКА
ШКОЛА**

Емпедокл

першоосновою є
поснання 4-ох
першооснов: води,
землі, повітря,
вогню

ПІФАГОРЕЇЗМ

Піфагор

першоосновою
є число

**ЕФЕСЬКА
ШКОЛА**

Геракліт

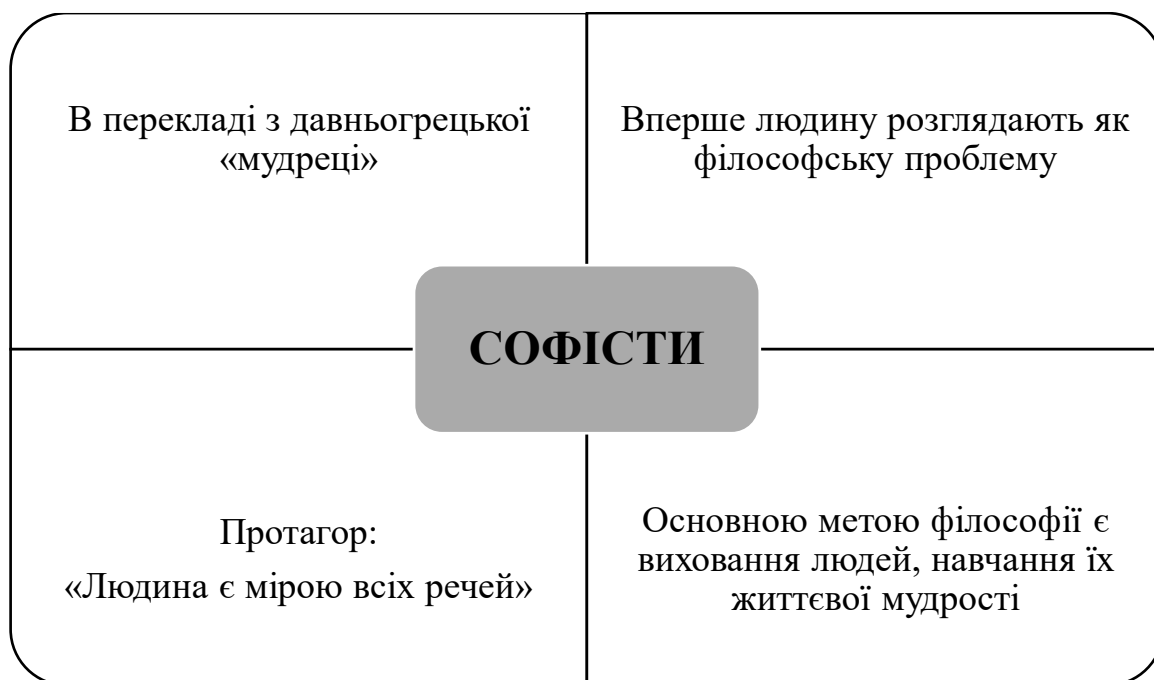
першоосновою
є вогонь

АТОМІСТИЧНА

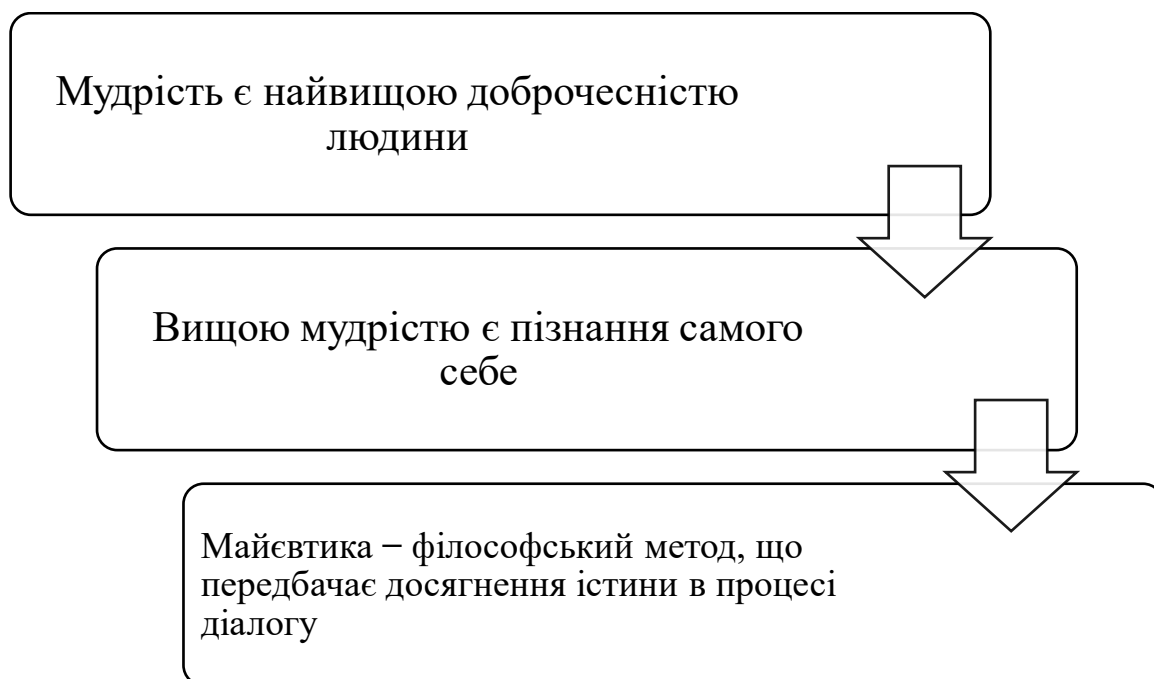
Демокріт

першоосновою
є атоми

КЛАСИЧНИЙ ПЕРІОД АНТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ

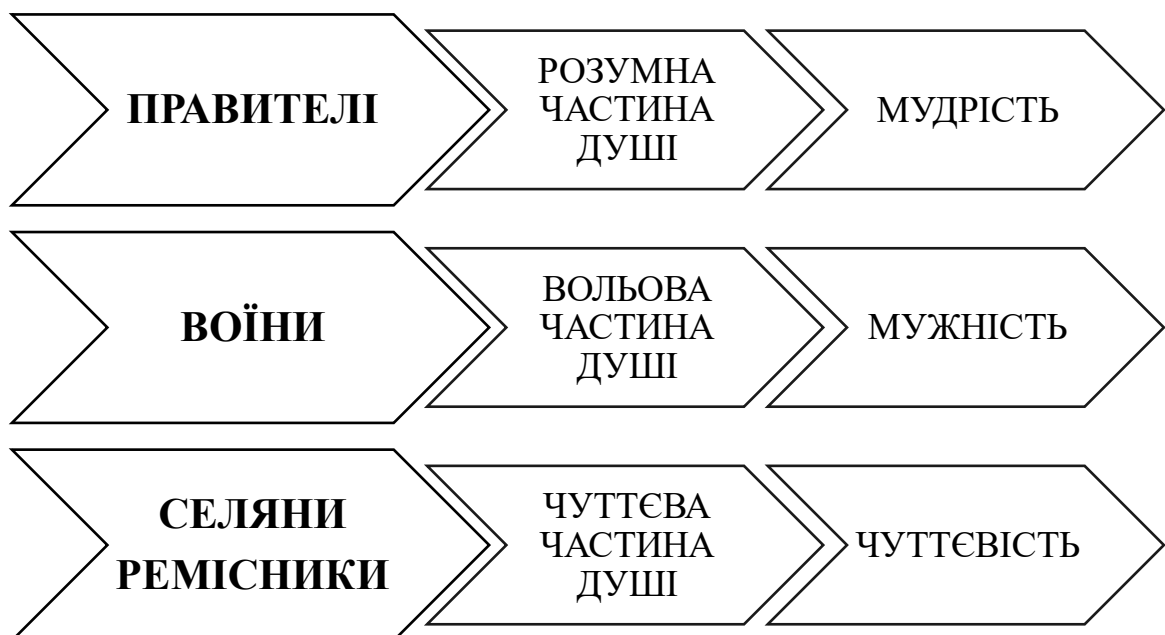
ФІЛОСОФІЯ СОКРАТА

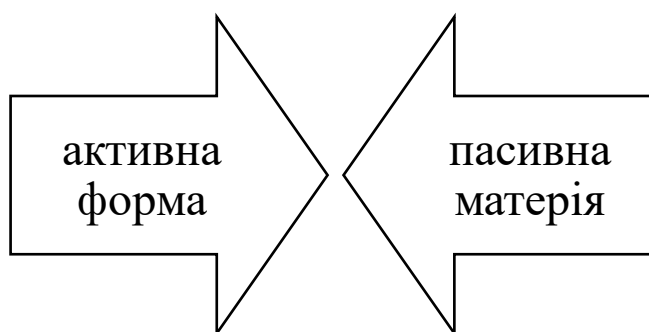
ПЛАТОН – ЗАСНОВНИК ОБ'ЄКТИВНОГО ІДЕАЛІЗМУ
<i>СВІТ ІДЕЙ Є ПЕРВИННИМ, МАТЕРІАЛЬНИЙ СВІТ Є ПОХІДНИМ ВІД НЬОГО</i>

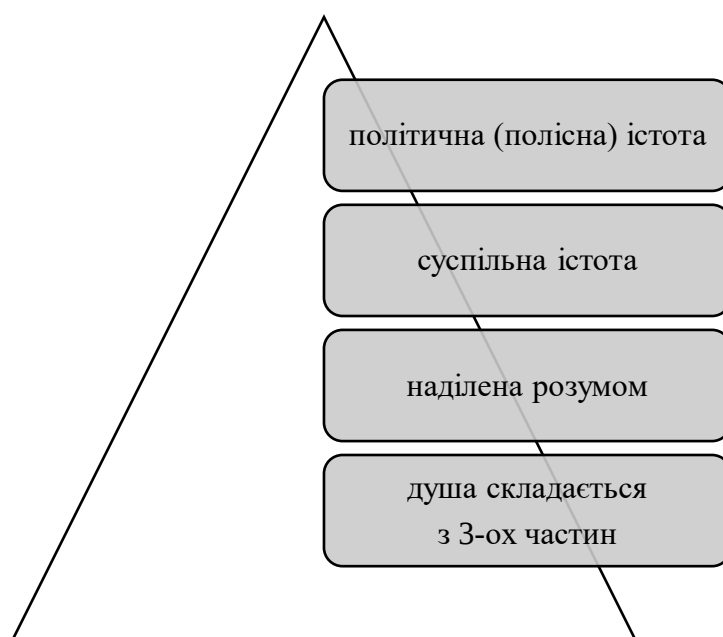
ІДЕАЛЬНА ДЕРЖАВА ЗГІДНО З ВЧЕННЯМ ПЛАТОНА

ФІЛОСОФІЯ АРІСТОТЕЛЯ

ВЧЕННЯ ПРО ЛЮДИНУ

ФІЛОСОФІЯ ЕПОХИ ЕЛЛІНІЗМУ

СТОЇЦИЗМ

напрямок філософії епохи еллінізму, представники якого приділяли увагу етичним проблемам, пропагували незворушність, відстороненість від бід і радощів життя.

Ідеал мудреця: свобода від пристрастей, від чуттєвих бажань (апатія).

Представники: Марк Аврелій, Луцій Сенека

ЕПІКУРЕЇЗМ

напрямок філософії епохи еллінізму, представники якого не заперечували чуттєві насолоди, проте вважали, що в них має бути міра.

Ідеалом мудреця є незатьмареність душі (відсутність страху, хвилювань) – атараксія.

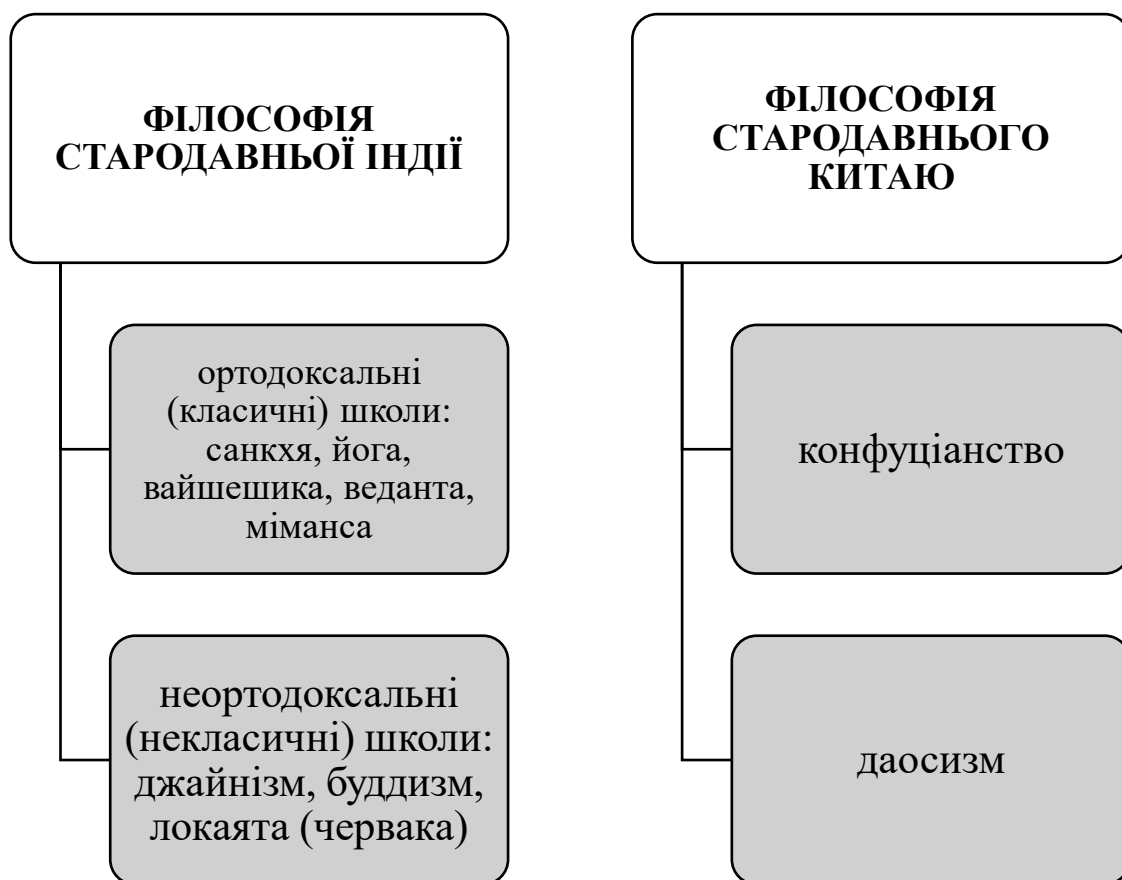
Представники: Епікур, Лукрецій Карр

СКЕПТИЦИЗМ

напрямок філософії епохи еллінізму, представники якого висловлювали сумніви у можливості досягнення істини, реалізації ідеалів.

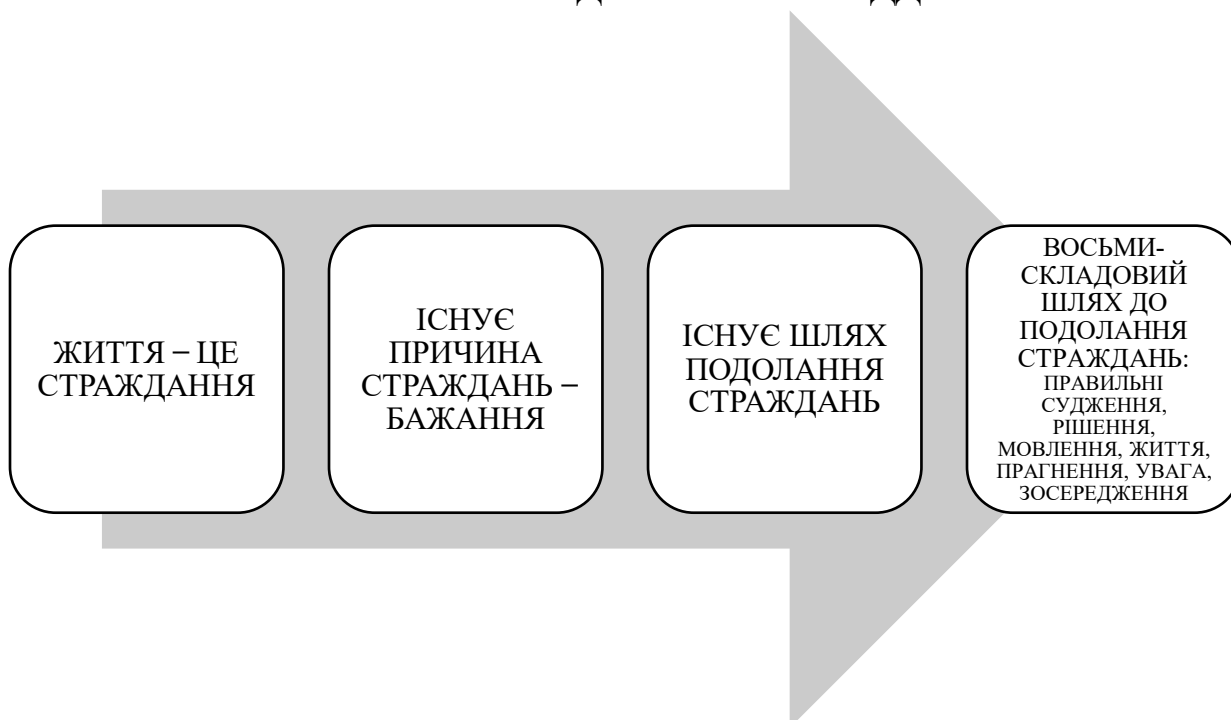
Представники: Піррон, Секст Емпірик

ФІЛОСОФІЯ СТАРОДАВНЬОГО СХОДУ

ФІЛОСОФІЯ СТАРОДАВНЬОЇ ІНДІЇ

ЧОТИРИ БЛАГОРОДНІ ІСТИНИ БУДДИЗМУ

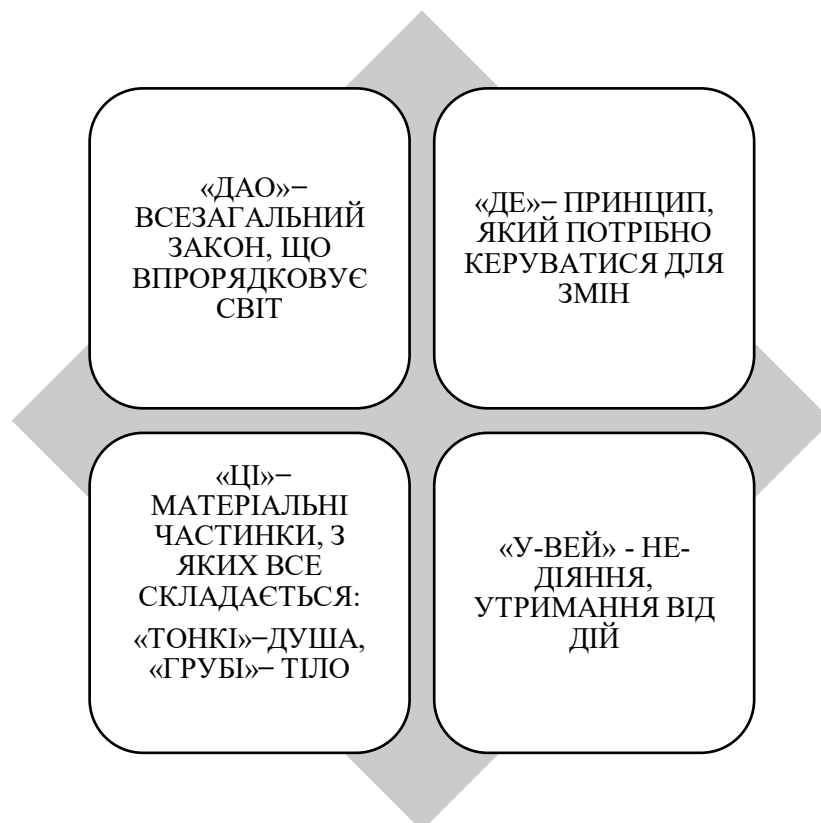

ФІЛОСОФІЯ СТАРОДАВНЬОГО КИТАЮ

КОНФУЦІАНСТВО

ДАОСИЗМ

ТЕМА 3. ФІЛОСОФІЯ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ТА ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ

ОСОБЛИВОСТІ СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ

ТЕОЦЕНТРИЗМ – ідея єдиного Бога як центральна для християнського світогляду і філософії

АНТРОПОЦЕНТРИЗМ – уявлення про людину як центр створеного світу, як про «вінець творіння»

КРЕАЦІОНІЗМ – ідея творіння світу Богом з «нічого»

ДУХОВНІСТЬ – особлива увага приділяється духовному світу людини

ВІРА як особливий стан людської душі, «доказ небаченого»

ПАТРИСТИКА

ПАТРИСТИКА (ЛАТ. PATER – БАТЬКО) – СУКУПНІСТЬ
ФІЛОСОФСЬКИХ ДОКТРИН ОСНОВОПОЛОЖНИКІВ (ОТЦІВ
ЦЕРКВИ) ХРИСТІЯНСТВА II–VIII СТ.

ПРЕДСТАВНИКИ:
ГРЕКО-ВІЗАНТІЙСЬКА (СХІДНА):

Оріген

Григорій Нисський

Іван Дамаскін

ЛАТИНСЬКА (ЗАХІДНА):

Квінт Тертулліан

Августин Блаженний

Григорій Боецій

ОСНОВНА ПРОБЛЕМА –
СПІВВІДНОШЕННЯ
ВІРИ І ЗНАННЯ

КВІНТ ТЕРТУЛЛІАН:
«ВІРУЮ, БО ЦЕ
АБСУРДНО»

АВГУСТИН АВРЕЛІЙ:
«ВІРУЙ,
ЩОБ РОЗУМІТИ»

ФІЛОСОФСЬКО-ІСТОРИЧНА КОНЦЕПЦІЯ АВГУСТИНА АВРЕЛІЯ (БЛАЖЕННОГО)

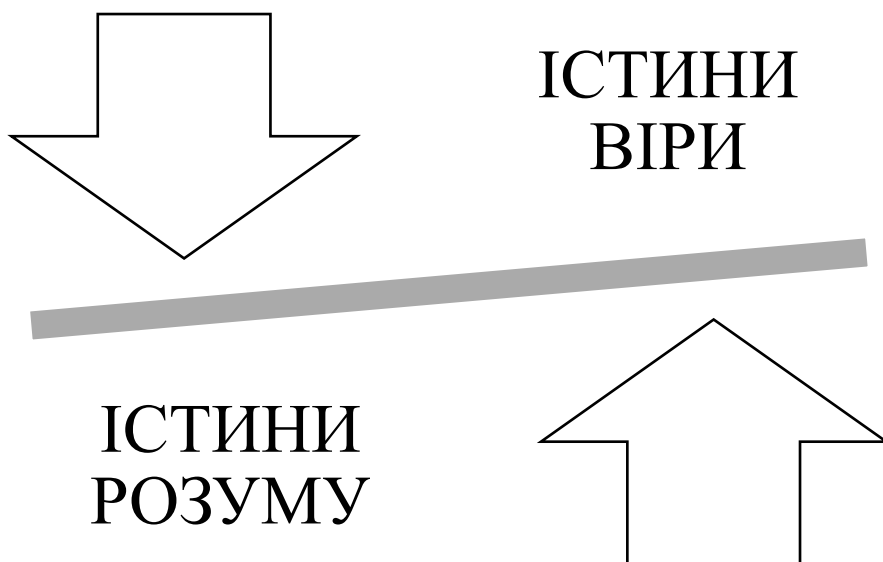

СХОЛАСТИКА

СХОЛАСТИКА (ЛАТ. УЧЕНИЙ, ШКІЛЬНИЙ) – ФІЛОСОФСЬКЕ
ВЧЕННЯ, ПРЕДСТАВНИКИ ЯКОГО НАМАГАЛИСЯ РАЦІОНАЛЬНО
ПОЯСНИТИ ТА ОБІРУНТУВАТИ ОСНОВНІ ДОГМАТИ
ХРИСТІЯНСЬКОГО ВІРОВЧЕННЯ

ТОМА АКВІНСЬКИЙ

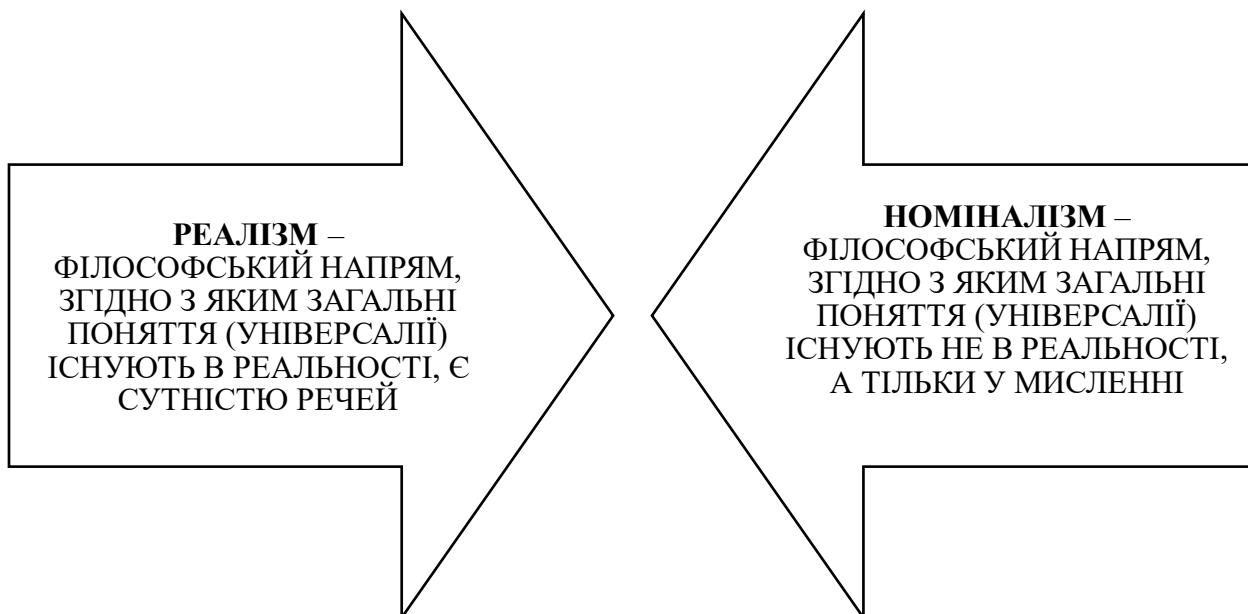
«ПІЗНАННЯ ІСТИНИ ПОДВІЙНЕ: АБО ПІЗНАННЯ ЧЕРЕЗ ПРИРОДУ,
АБО ПІЗНАННЯ ЧЕРЕЗ БЛАГОДАТЬ» (ТОМА АКВІНСЬКИЙ)

ДОКАЗИ ІСНУВАННЯ БОГА

ДИСКУСІЯ МІЖ РЕАЛІСТАМИ І НОМІНАЛІСТАМИ

ФІЛОСОФІЯ ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ

ВІДРОДЖЕННЯ (РЕНЕСАНС) –
ЦЕ ЕПОХА, В ЯКУ ВІДБУВАЄТЬСЯ ВІДРОДЖЕННЯ ТА
ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ АНТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ, РОЗКВІТ
ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ, ЗАРОДЖЕННЯ ГУМАНІЗМУ ЯК
СВІТСЬКОГО СВІТОГЛЯДУ

ГУМАНІЗМ –
✓ РУХ ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ, СПРЯМОВАНИЙ НА
УТВЕРДЖЕННЯ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ;
✓ СВІТОГЛЯД, ЩО ҐРУНТУЄТЬСЯ НА РОЗУМІННІ ЛЮДИНИ
ЯК НАЙВИЩОЇ ЦІННОСТІ

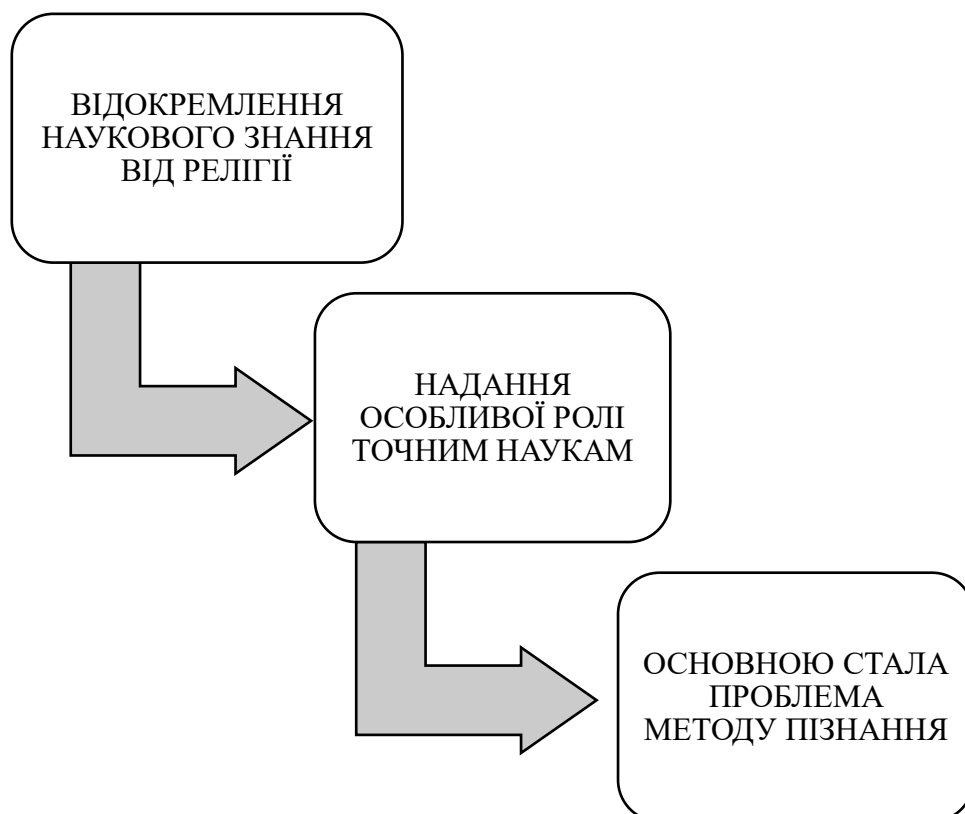
МИСЛИТЕЛІ ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ

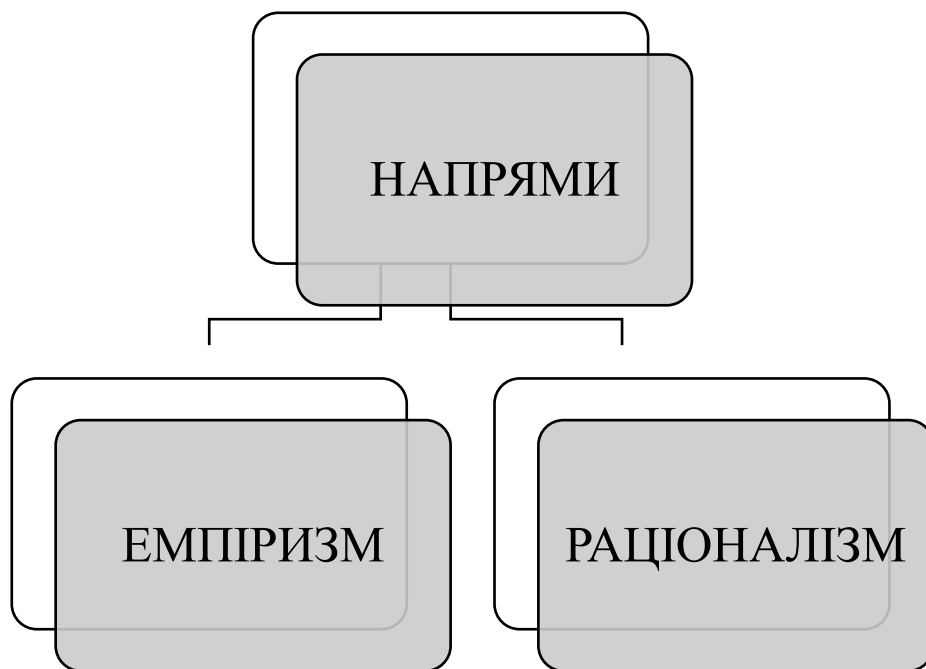
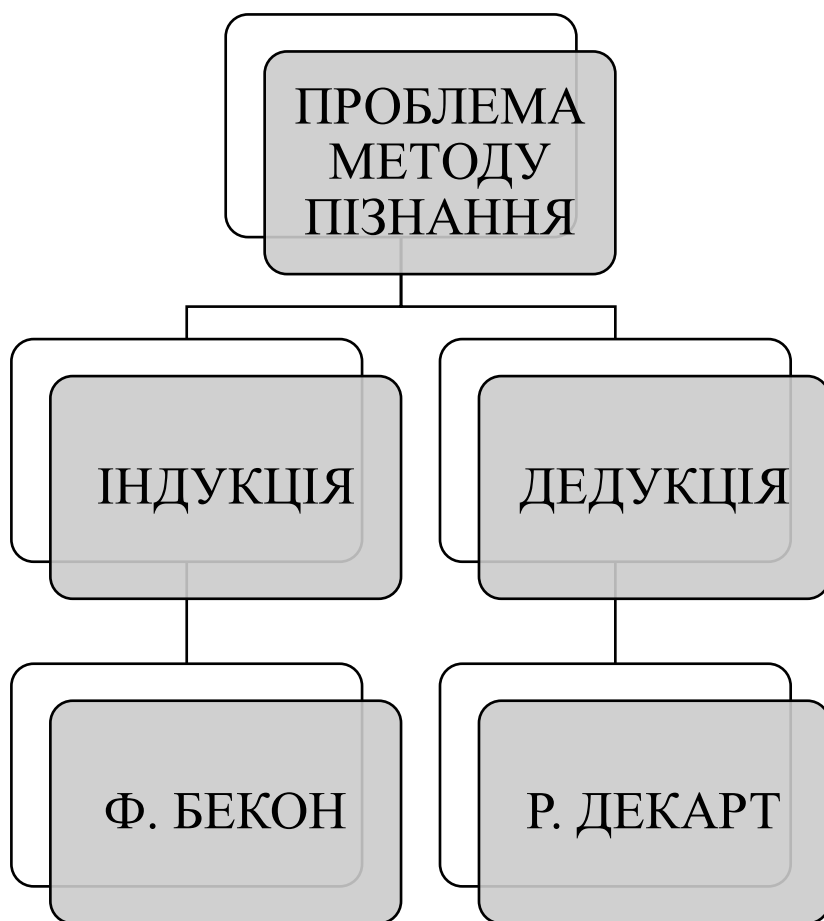
Данте Аліґ'єрі (1265-1321)
Леонардо да Вінчі (1452-1519)
Буонарроті Мікеланджело (1475-1564)
Франческо Петрарка (1304-1374)
Еразм Роттердамський (1466/69-1536)
Миколи Коперника (1473–1543)
Джордано Бруно (1548-1600)
Микола Кузанський (Кребс) (1401-1464)
Дж. Пікко делла Мірандола (1463-1494)
Ніколло Макіавеллі (1469-1527)
Томас Мор (1478-1535)
Томазо Кампанелла (1568-1639)

ТЕМА 4. ФІЛОСОФІЯ НОВОГО ЧАСУ ТА ЕПОХИ ПРОСВІТНИЦТВА

НОВИЙ ЧАС –
ЦЕ ЕПОХА, ЩО ЗАПОЧАТКУВАЛАСЯ ВНАСЛІДОК
БУРЖУАЗНИХ РЕВОЛЮЦІЙ В ЗАХІДНІЙ ЄВРОПІ (НАПРИКІНЦІ
XVI – НА ПОЧАТКУ XVII ст.), ТЕОРЕТИЧНИМ ПІДГРУНТЯМ
ЯКИХ БУЛА ФІЛОСОФІЯ

ОСОБЛИВОСТІ ФІЛОСОФІЇ НОВОГО ЧАСУ

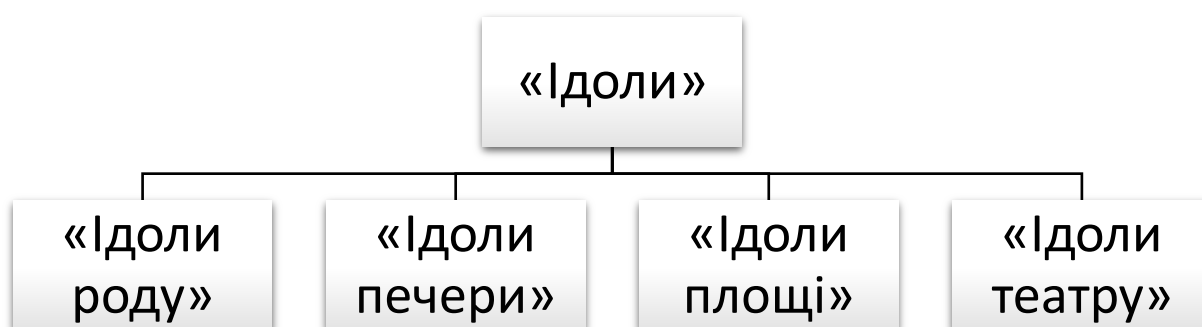
ЕМПІРИЗМ

(від грец. *empeiria* – досвід)
ЦЕ ФІЛОСОФСЬКИЙ НАПРЯМ, ЗГІДНО З ЯКИМ ЄДИНИМ
ДОСТОВІРНИМ ДЖЕРЕЛОМ ПІЗНАННЯ Є ДОСВІД

ФРЕНСІС БЕКОН

«ІДОЛИ» («ПРИМАРИ») – ПОМИЛКИ, ЩО ВИНИКАЮТЬ В
ПРОЦЕСІ ПІЗНАННЯ, ТА ЗАВАЖАЮТЬ НАУКОВОМУ
ПІЗНАННЮ

ДЖОН ЛОКК

ЛЮДИНА НАРОДЖУЄТЬСЯ БЕЗ ВРОДЖЕНИХ ІДЕЙ
ЯК «ЧИСТА ДОШКА» («TABULA RASA»)

СЕНСУАЛІЗМ – ФІЛОСОФСЬКИЙ НАПРЯМ, ЗГІДНО З ЯКИМ
ДЖЕРЕЛОМ ПІЗНАННЯ Є ВІДЧУТТЯ

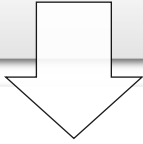

РАЦІОНАЛІЗМ

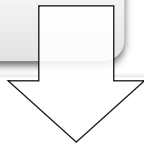
(від лат. *ratio* – розум) –
ФІЛОСОФСЬКИЙ НАПРЯМ, ЗГІДНО З ЯКИМ ДЖЕРЕЛОМ
ІСТИНИ Є РОЗУМ

РЕНЕ ДЕКАРТ

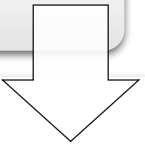
Правила наукової дедукції

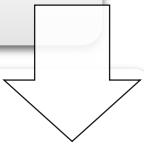
1) не вважати істинним нічого, окрім того, що сприймається чітко і зрозуміло та не викликає сумнівів

2) розподіляти кожну проблему, яка виникає в процесі пізнання на простіші частини для кращого її розв'язання

3) пізнання потрібно розпочинати від найбільш простого (очевидного), щоб перейти до складного (неочевидного), від доведеного до ще недоведеного

4) необхідно в процесі дослідження якомога повніше все описувати, дотримуючись попередніх правил, щоб дійти до істинного висновку

ФІЛОСОФІЯ ЕПОХИ ПРОСВІТНИЦТВА

ПРОСВІТНИЦТВО –

ЦЕ ЕПОХА СУПІЛЬНИХ ЗМІН, ОРІЄНТАЦІЯ НА СУСПІЛЬНИЙ
ІДЕАЛ ЗАСНОВАНИЙ НА РІВНОСТІ ТА СВОБОДІ,
АБСОЛЮТИЗАЦІЯ РОЛІ РОЗУМУ У РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ,
СУСПІЛЬСТВА ТА НАУКИ

ДЕЇЗМ –

ЦЕ ФІЛОСОФСЬКО-РЕЛІГІЙНЕ ВЧЕННЯ ЗГІДНО З ЯКИМ
ТВОРЦЕМ, ПЕРШОПРИЧИНОЮ СВІТУ Є БОГ, АЛЕ
ПОДАЛЬШИЙ ЙОГО РОЗВИТОК ЗАЛЕЖИТЬ ЛИШЕ ВІД
ЛЮДИНИ ТА ЇЇ ДІЙ

МИСЛИТЕЛІ ЕПОХИ ПРОСВІТНИЦТВА

ДЕНІ ДІДРО
ВОЛЬТЕР
ШАРЛЬ-ЛУЇ МОНТЕСК'Є
ЖАН-ЖАК РУССО
КЛОД ГЕЛЬВЕЦЬ
ПОЛЬ ГОЛЬБАХ

ТЕМА 5. НІМЕЦЬКА КЛАСИЧНА ФІЛОСОФІЯ (НІМЕЦЬКЕ ПРОСВІТНИЦТВО)

**ОСНОВНІ РИСИ НІМЕЦЬКОЇ
КЛАСИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ**

ГОЛОВНИМ ПРИНЦИПОМ Є
РАЦІОНАЛІЗМ

РОЗРОБЛЕНО ДІАЛЕКТИЧНУ
КОНЦЕПЦІЮ РОЗВИТКУ

ЗАВДІННЯМ ФІЛОСОФІЇ Є
КРИТИЧНО ПІЗНАТИ ЛЮДИНУ, ЇЇ
ЖИТТЄДІЯЛЬНІСТЬ ТА ІСТОРІЮ

КОНЦЕНТРУВАЛАСЯ НАВКОЛО
ГУМАНІСТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ

ФІЛОСОФІЯ ІМАНУЇЛА КАНТА

ДОКРИТИЧНИЙ ПЕРІОД:
"ЗАГАЛЬНА ПРИРОДНЯ
ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ НЕБА"

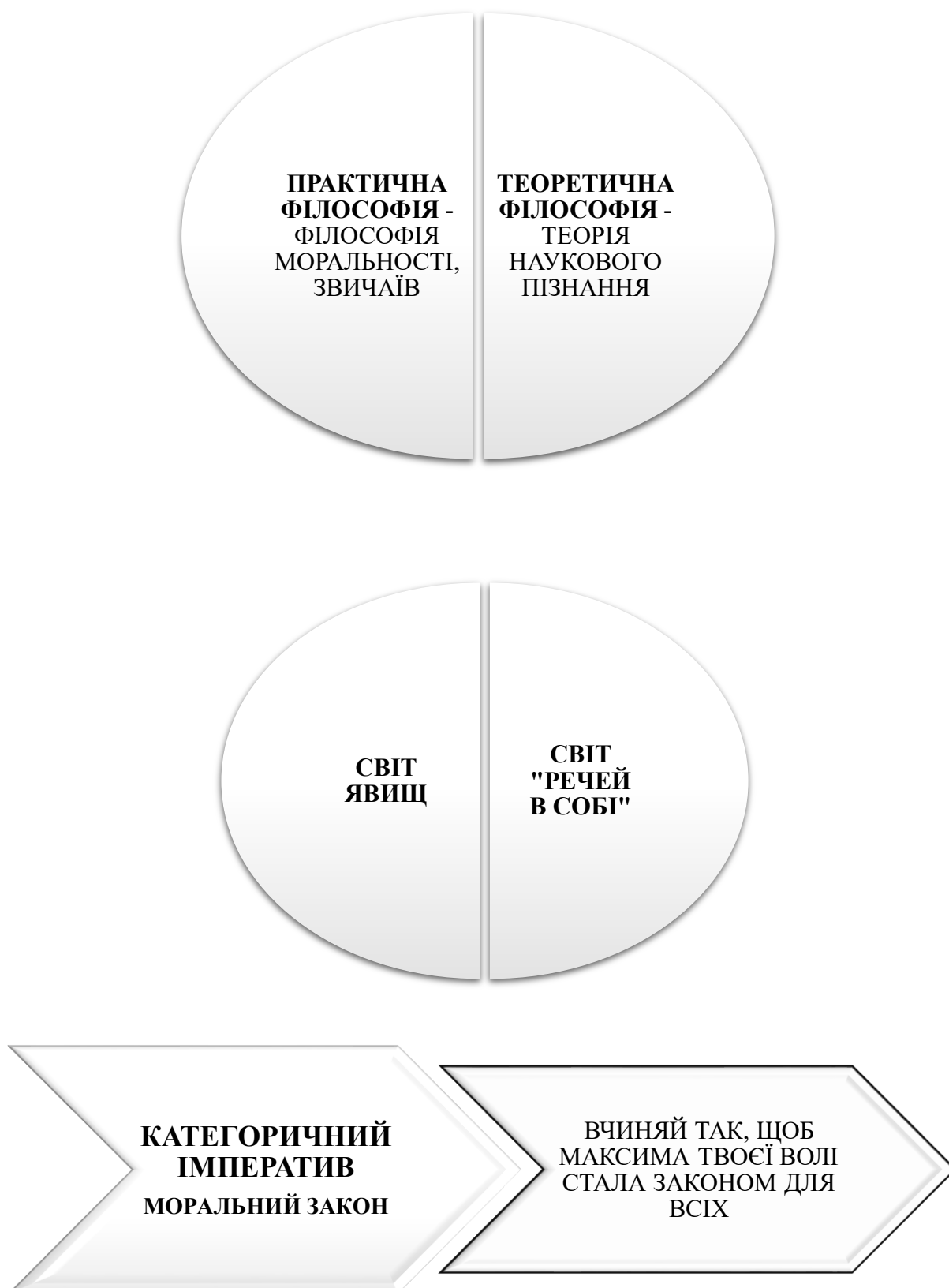
КРИТИЧНИЙ ПЕРІОД:
"КРИТИКА ЧИСТОГО
РОЗУМУ"

ФІЛОСОФІЯ ПОВИННА ВІДПОВІСТИ НА ТАКІ ПИТАННЯ:

ЩО Я МОЖУ ЗНАТИ?

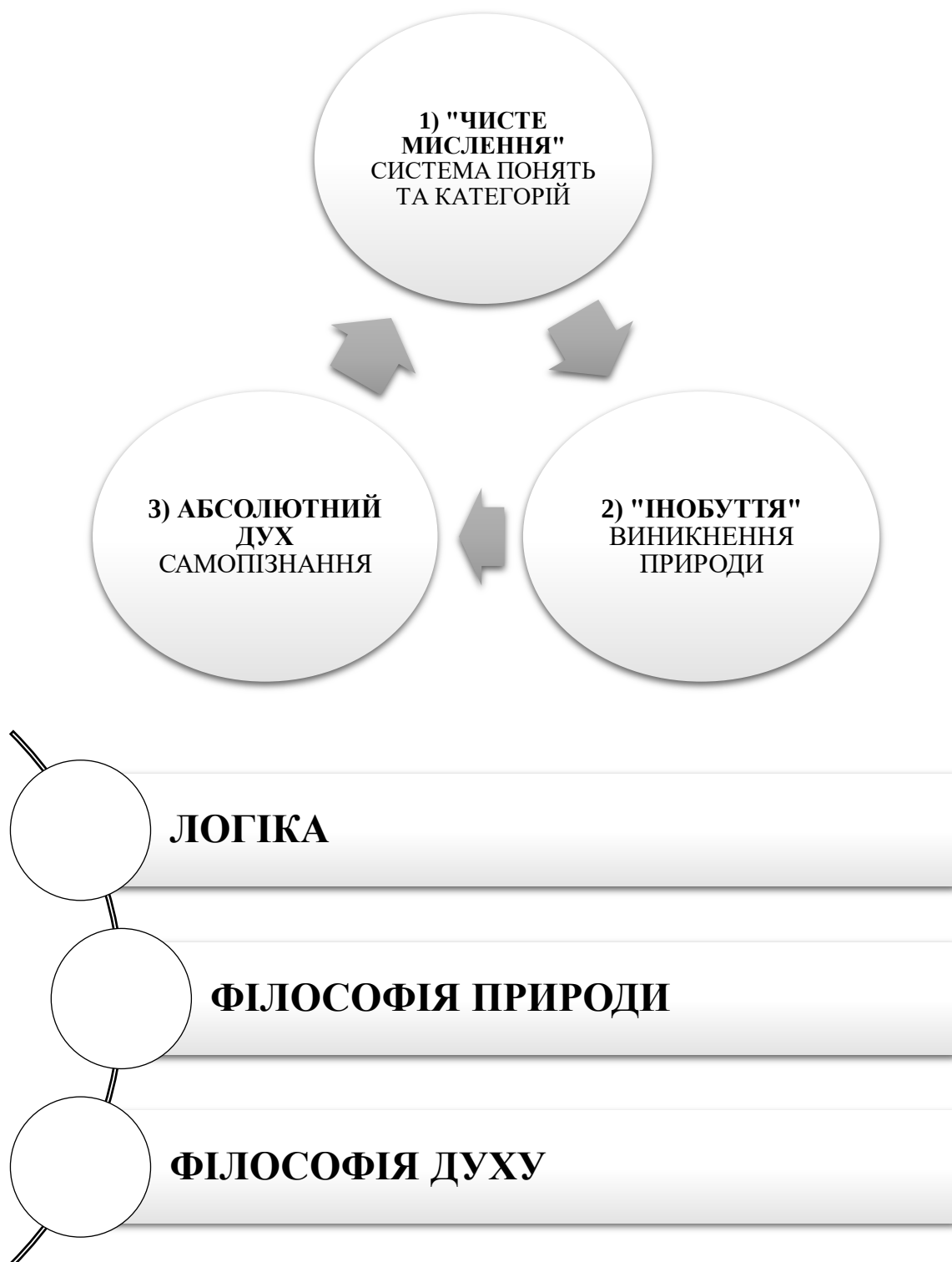
ЩО Я ПОВИНЕН РОБИТИ?

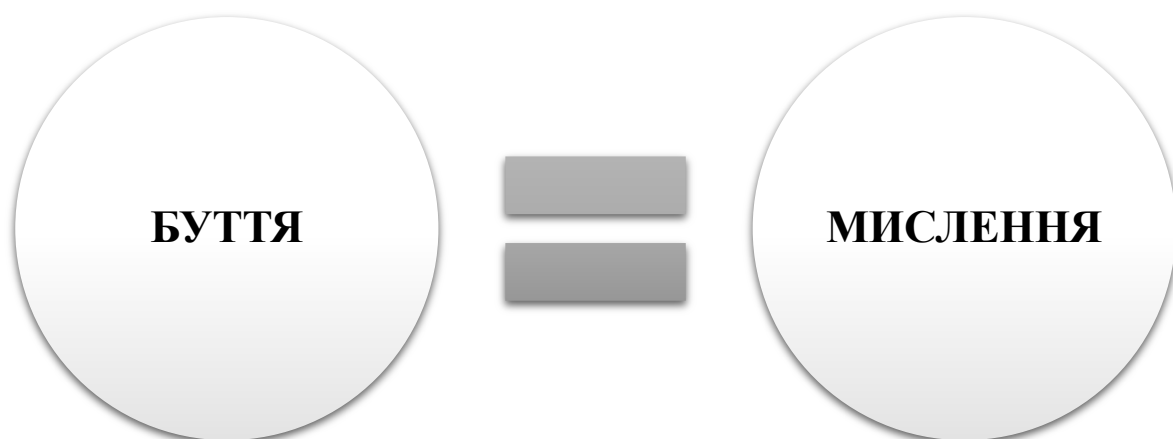
НА ЩО Я МОЖУ СПОДІВАТИСЯ?

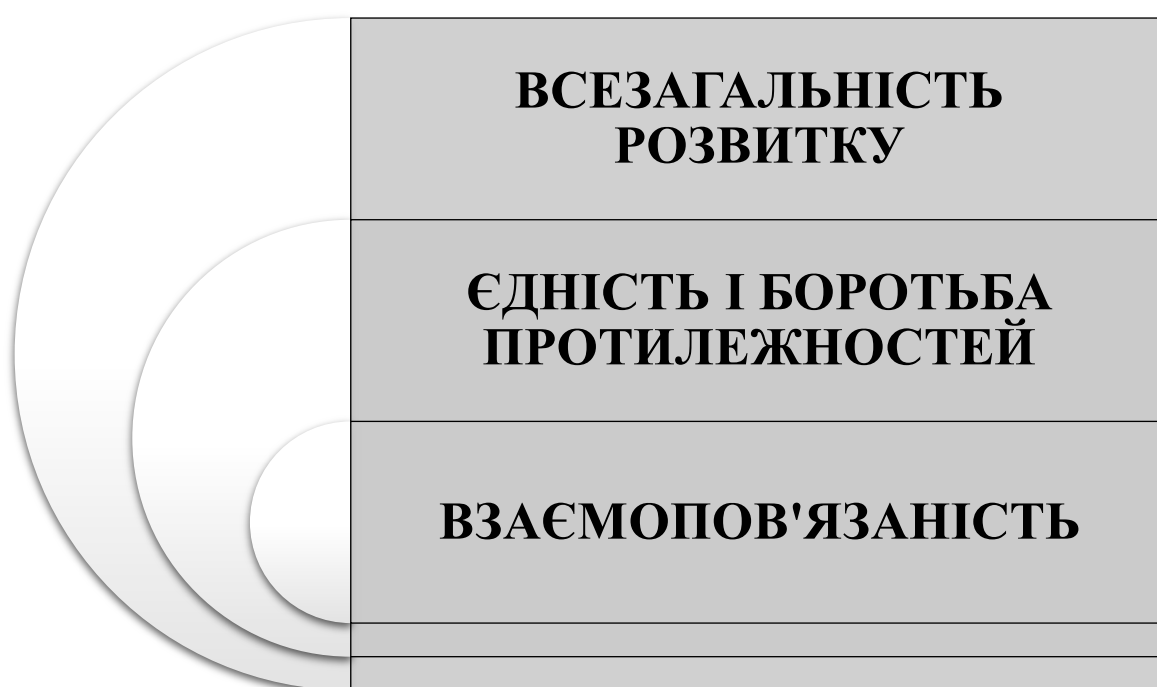
ФІЛОСОФСЬКА СИСТЕМА ГЕОРГА ВІЛЬГЕЛЬМА ФРІДРІХА ГЕГЕЛЯ

ВЧЕННЯ ПРО АБСОЮТНУ ІДЕЮ

ДІАЛЕКТИЧНИЙ МЕТОД

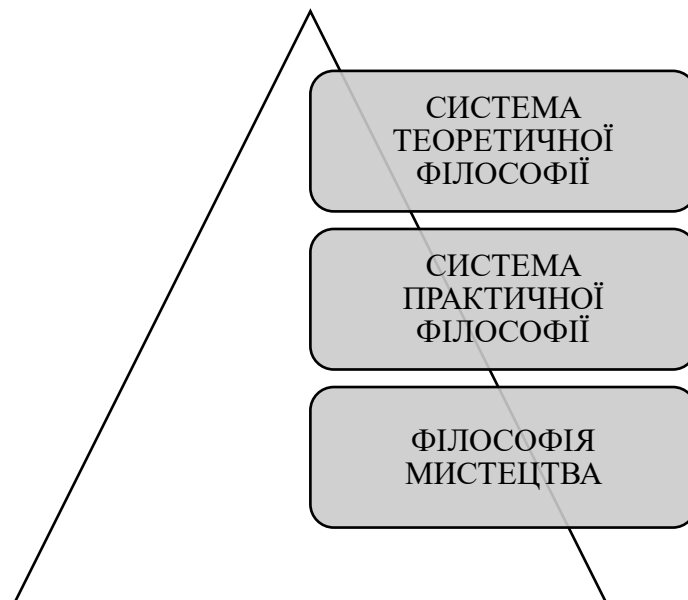

ФІЛОСОФІЯ ЙОГАНА ГОТЛІБА ФІХТЕ

ДІЯЛЬНИСНИЙ ПІДХІД

ПРАКТИЧНО-ДІЯЛЬНЕ СТАВЛЕННЯ ДО ПРЕДМЕТА Є
ПЕРВИННИМ ВІДНОСНО
ТЕОРЕТИЧНОГО ВІДНОШЕННЯ

ФІЛОСОФСЬКА СИСТЕМА ФРІДРІХА ВІЛЬГЕЛЬМА ШЕЛЛІНГА

ФІЛОСОФІЯ ЛЮДВІГА ФЕЙЄРБАХА

ІДЕАЛІСТИЧНИЙ ПЕРІОД

КРИТИКА РЕЛІГІЇ ТА
ФІЛОСОФСЬКОГО ІДЕАЛІЗМУ

ТЕМА 6. СУЧАСНА ЗАХІДНА ФІЛОСОФІЯ

НАЗВА НАПРЯМУ	ПРЕДСТАВНИКИ	ОСНОВНІ ІДЕЇ
«ФІЛОСОФІЯ ЖИТТЯ»	Ф. НІЦШЕ	✓ ОСНОВНИМ ПОНЯТТЯМ ФІЛОСОФСЬКОЇ СИСТЕМИ Є ЖИТТЯ, ОСНОВОЮ ЯКОГО Є «ВОЛЯ ДО ВЛАДИ», ЇЇ РОЗВИНЕНІСТЬ МОЖЕ ПРИВЕСТИ ДО ТВОРЕННЯ НАДЛЮДИНИ ✓ ВОЛЯ ДО ВЛАДИ ТРАКТУЄТЬСЯ ПЕРЕДУСІМ ЯК ВЛАДА НАД СОБОЮ, БОРОТЬБА ЗІ СВОЇМИ НЕДОЛІКАМИ
ПСИХОАНАЛІЗ (ФРЕЙДИЗМ)	З. ФРЕЙД	✓ ПОЗАСВІДОМІ ПОТЯГИ (ІНСТИНКТИ) РОЗГЛЯДАЮТЬСЯ ЯК СИЛА, ЩО КЕРУЄ ЛЮДИНОЮ ✓ РОЗРІЗНЯЄ ДВА ВИДИ ІНСТИНКТІВ: «ІНСТИНКТИ ЖИТТЯ» ТА «ІНСТИНКТИ СМЕРТІ», БОРОТЬБА МІЖ ЯКИМИ ВПЛИВАЄ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ✓ РОЗРОБИВ ПОНЯТТЯ «СУБЛІМАЦІЯ» – ПЕРЕТВОРЕННЯ ЕНЕРГІЇ З ОДНОГО В ІНШИЙ ВИД

ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ	М. ШЕЛЛЕР Г. ПЛЕСНЕР Е. КАССІРЕР	✓ ПОШУК СУТНОСТІ ЛЮДИНИ ✓ СПІВВІДНОШЕННЯ В ЛЮДИНІ ПРИРОДНОГО І СОЦІАЛЬНОГО І (БІОЛОГІЧНОГО І КУЛЬТУРНОГО)
ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМ:		
- АТЕЇСТИЧНИЙ ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМ	Ж.-П. САРТР А. КАМЮ	✓ ФІЛОСОФІЯ ІСУВАННЯ ✓ ДОСЛІДЖЕННЯ ІСНУВАННЯ В ПОГРАНИЧНИХ СИТУАЦІЯХ ✓ ІСНУВАННЯ ВИЗНАЧАЄ ТА ПРОЯВЛЯЄ СУТНІСТЬ ЛЮДИНИ ✓ ЕКЗИСТЕНЦІЯ (ІСНУВАННЯ) ПЕРЕДУЄ ЕСЕНЦІЇ (СУТНОСТІ) ✓ РОЗГЛЯДАЄТЬСЯ ПРОБЛЕМА САМОТНОСТІ, СТРАХУ ✓ ДОСЛІДЖЕННЯ АБСУРДНОСТІ ІСНУВАННЯ ✓ ЛЮДИНА ВОЛОДІЄ СВОБОДОЮ ВИБОРУ
- РЕЛІГІЙНИЙ ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМ	К. ЯСПЕРС Г. МАРСЕЛЬ	✓ ЛЮДИНА Є ТВОРІННЯМ БОГА, ПРОТЕ ДАЛІ ВОНА ПОВИННА ІСНУВАТИ ТА РОЗВИВАТИСЯ САМОСТІЙНО ✓ ІСНУВАННЯ ЛЮДИНИ ВИХОДИТЬ ЗА МЕЖІ ЗЕМНОГО ІСНУВАННЯ ✓ ІСНУВАННЯ ЛЮДИНИ СПЯМОВАНЕ НА ПІЗНАННЯ ТРАНСЦЕНДЕНТНОГО, ВІЧНОГО ІСНУВАННЯ

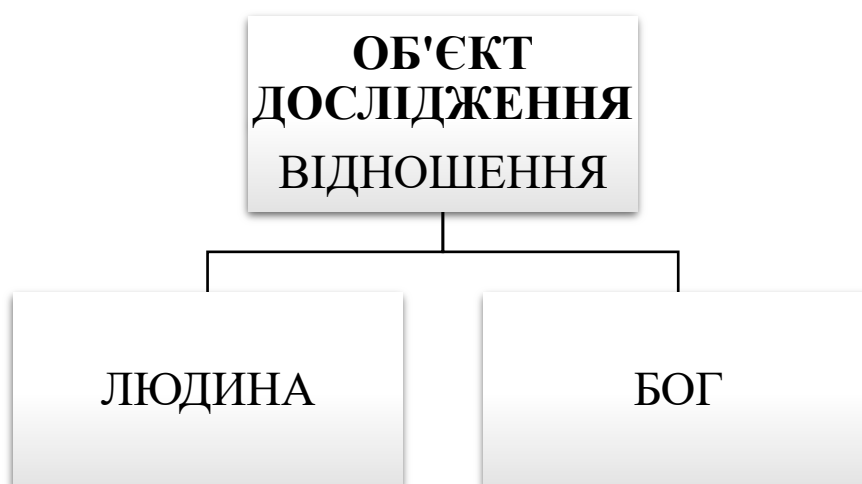
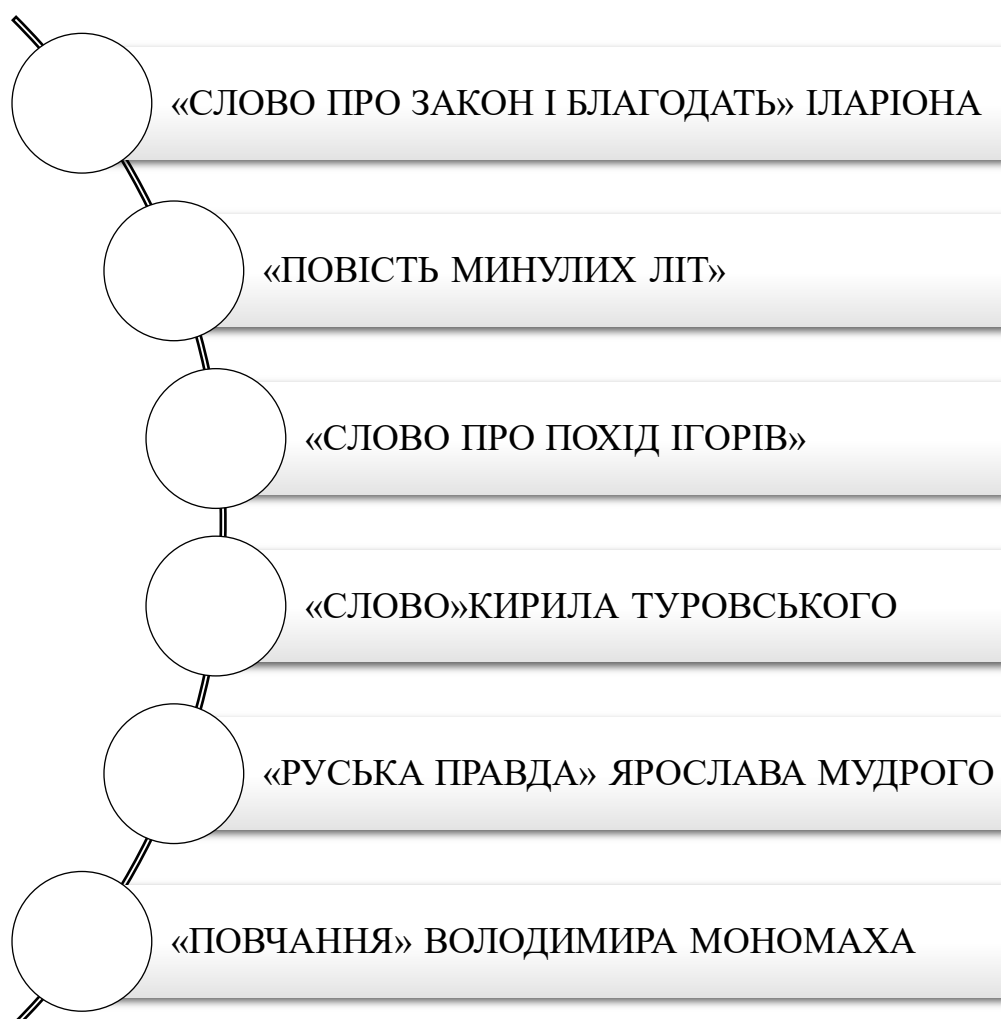
ПОЗИТИВІЗМ:		
- ПЕРШИЙ ПОЗИТИВІЗМ	О. КОНТ Г. СПЕНСЕР ДЖ. МІЛЛЬ	✓ НАУКА ПОВИННА БУТИ ПОЗИТИВНИМ ЗНАННЯМ, ТОБТО ТАКИМ ЩО ГРУНТУЄТЬСЯ НА ДОСВІДІ ✓ АБСОЛЮТИЗАЦІЯ ТОЧНИХ ТА ПРИРОДНИЧИХ НАУК ✓ ЗАВДАННЯМ НАУКИ Є КОНСТАТАЦІЯ ТА ОПИС ФАКТІВ, ЯВИЩ, ВТСАНОВЛЕННЯ ЗВ'ЯЗКІВ МІЖ НИМИ, ВИВЕДЕННЯ ЗАКОНІВ
- ДРУГИЙ ПОЗИТИВІЗМ (ЕМПІРІО-КРИТИЦИЗМ, МАХІЗМ)	Е. МАХ Р. АВЕНАРИУС	✓ ВСІ НАУКОВІ ПОНЯТТЯ ПОВИННІ БУТИ ОБГРУНТОВАНІ ПРАКТИКОЮ, ЧУТТЄВИМ ДОСВІДОМ ✓ НЕОБХІДНИМ Є ОЧИЩЕННЯ НАУКИ, ВКЛЮЧНО І ФІЛОСОФІЇ, ВІД НЕНАУКОВИХ ФАКТІВ
- НЕО-ПОЗИТИВІЗМ	М. ШЛІК Б. РАССЕЛ Л. ВІТГЕНШТЕЙН Р. КАРНАП Г. РЕЙХЕНБАРХ	✓ ОСОБЛИВА УВАГА ПРИДІЛЯЛАСЯ ЛОГІЧНОМУ ЕТАПУ ПІЗНАННЯ ✓ ЛОГІЧНО НЕТОЧНІ ПОНЯТТЯ ЗАПЕРЕЧУВАЛИСЯ ✓ ПОНЯТТЯ ТА КАТЕГОРІЇ ПОВИННІ БУТИ ВЕРИФІКОВАНІ (ПЕРЕВІРЕНІ)

-ПОСТ-ПОЗИТИВІЗМ	Т. КУН І. ЛАКАТОС П. ФЕЙЄРАБЕНД К. ПОППЕР	✓ ПІЗНАННЯ ВИЗНАЧАЄТЬСЯ ОБ'ЄКТИВНИМИ ЗНАННЯМИ ✓ ЗАВДАННЯМ НАУКИ Є УТОЧНЕННЯ ТА РОЗШИРЕННЯ ІСНУЮЧИХ ЗНАНЬ ✓ УВАГА ЗВЕРТАЄТЬСЯ НА ІСТОРІЮ РОЗВИТКУ НАУКИ ✓ ВПРОВАДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ «ФАЛЬСИФІКАЦІЯ», ТОБТО СУПЕРЕЧЛИВІСТЬ ФАКТІВ З НАУКОВИМИ ТЕОРІЯМИ ЗУМОВЛЮЄ ВІДМОВУ ВІД НИХ
РЕЛІГІЙНА ФІЛОСОФІЯ:		
- НЕОТОМІЗМ	Ж. МАРІТЕН К. РАНЕР П. ТЕЙЯР ДЕ ШАРДЕН	✓ ОНОВЛЕНА ФІЛОСОФІЯ ТОМИ АКВІНСЬКОГО ✓ Є ФІЛОСОФІЄЮ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ ✓ НАУКОВІ ЗНАННЯ НЕ ЗАПЕРЕЧУЮТЬСЯ, АЛЕ РОЗГЛЯДАЮТЬСЯ ЯК ЗАЛЕЖНІ ВІД БОГА, ЯК ПІЗНАННЯ ТОГО ЩО БУЛО СТВОРЕНО БОГОМ
- ПЕРСОНАЛІЗМ	Е. МУНЬЄ Ж. ЛАКРУА Б.-П. БОУН В. Е. ХОКІНГ Е.-Ш. БРАЙТМЕН	✓ ГОЛОВНИМ ПОНЯТТЯМ Є ОСОБА ✓ РОЗГЛЯДАЄТЬСЯ НЕ БІОЛОГІЧНЕ, А ДУХОВНЕ ІСНУВАННЯ ЛЮДИНИ ✓ СВІТ Є ЄДНІСТЮ ДУХОВНИХ ОСІБ, НАЙГОЛОВНІШОЮ З ЯКИХ Є БОГ

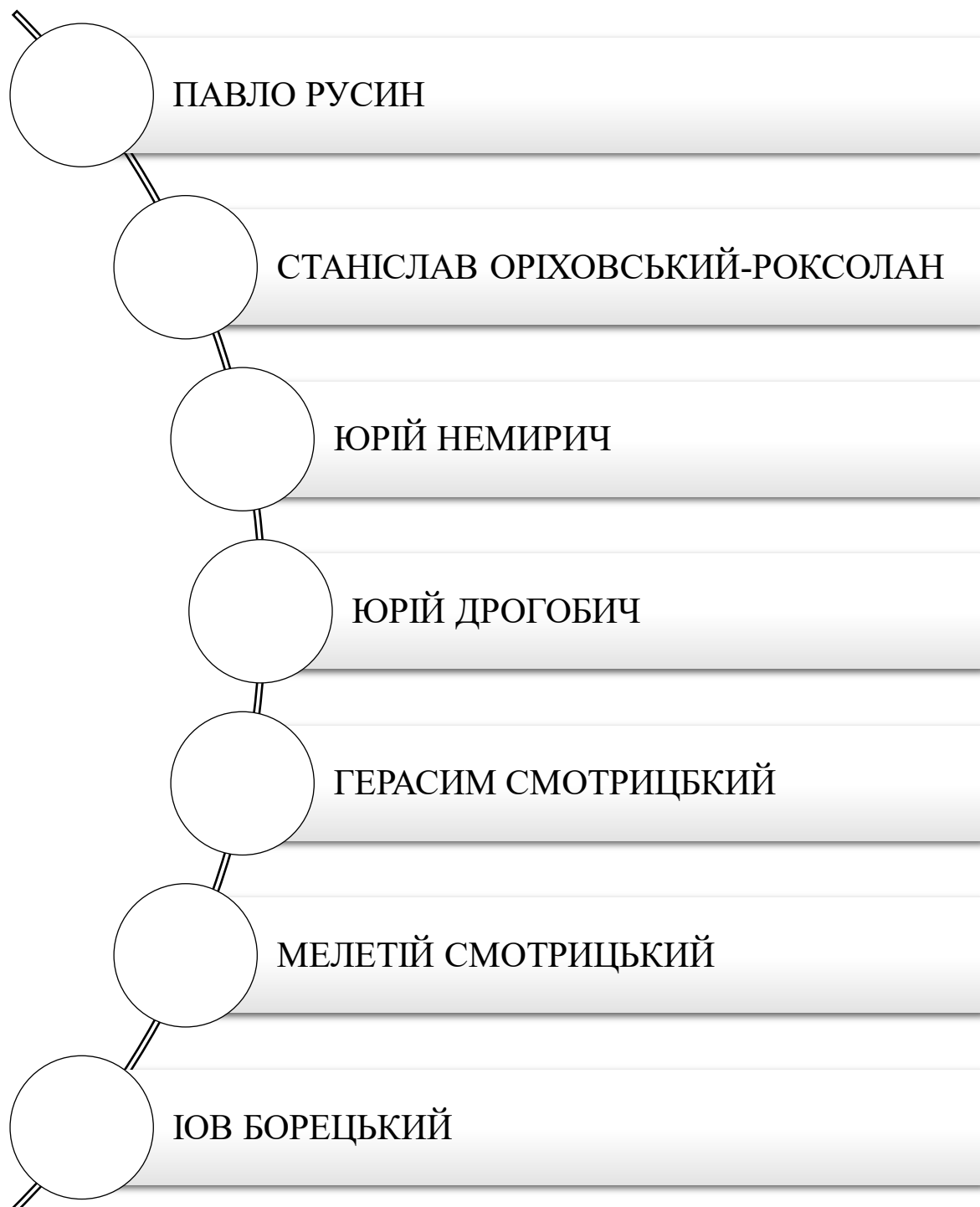
ГЕРМЕНЕВТИКА	Ф. ШЛЕЙЕРМАХЕР Г. ГАДАМЕР В. ДІЛЬТЕЙ К. АППЕЛЬ П. РІКЕР	✓ ТЛУМЧЕННЯ ФІЛОСОФСЬКИХ ТЕКСТІВ ✓ «ГЕРМЕНЕВТИЧНИЙ ТРИКУТНИК» – ВЗАЄМОВІДНОШЕННЯ У ТРИАДІ ТЕКСТ, АВТОР, ІНТЕРПРЕТАТОР ✓ «ГЕРМЕНЕВТИЧНЕ КОЛО» - БЕЗПЕРЕРВІНСТЬ ПРОЦЕСУ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ ТЕКСТОМ, АВТОРОМ ТА ІНТЕРПРЕТАТОРОМ ТА КОНТЕКСТОМ: ЧАСТИНА ПОВИННА РОЗУМІТИСЯ ЯК ЦІЛЕ, А ЦІЛЕ ЯК ЧАСТИНА
ФЕНОМЕНОЛОГІЯ	Е. ГУССЕРЛЬ М. МЕРЛО-ПОНТІ Е. ЛЕВІНАС	✓ ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНІВ ✓ ФЕНОМЕН – ЯВИЩЕ, ЯКЕ ДОСТУПНЕ ДЛЯ ПІЗНАННЯ ✓ ОСНОВНИМ ОБ'ЄКТОМ ВИВЧЕННЯ Є ФЕНОМЕН СВІДОМОСТІ
ПРАГМАТИЗМ	Ч. ПІРС В. ДЖЕЙМС ДЖ. ДЬЮЇ	✓ ІСТИННІСТЬ ВИЗНАЧАЄТЬСЯ ПРАКТИЧНИМИ НАСЛІДКАМИ ✓ ПРАКТИКА РОЗГЛЯДАЄТЬСЯ ЯК ОСНОВНИЙ ПРИНЦИП ✓ КРИТЕРІЄМ ІСТИННОСТІ Є ПРАКТИЧНА СКЛАДОВА

ТЕМА 7. УКРАЇНСЬКА ФІЛОСОФІЯ

ФІЛОСОФСЬКА ДУМКА КИЇВСЬКОЇ РУСИ

РОЗВИТОК ГУМАНІСТИЧНИХ ІДЕЙ В УКРАЇНІ

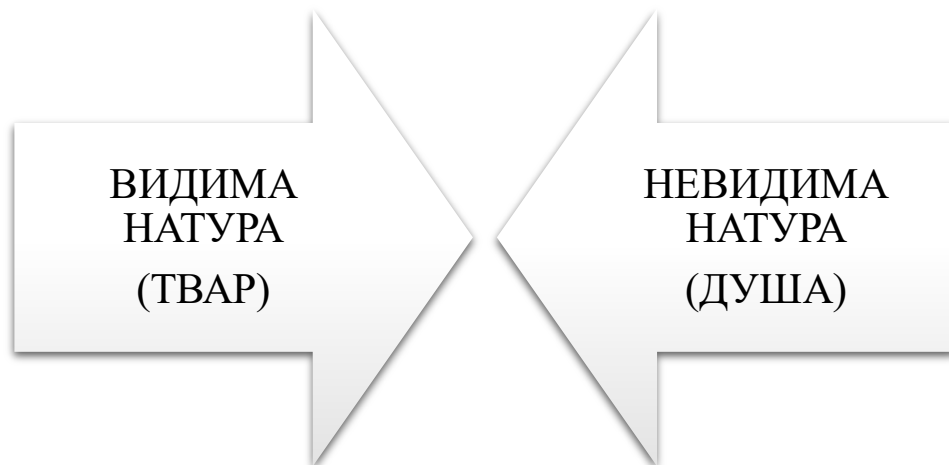

ФІЛОСОФІЯ В КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКІЙ АКАДЕМІЇ

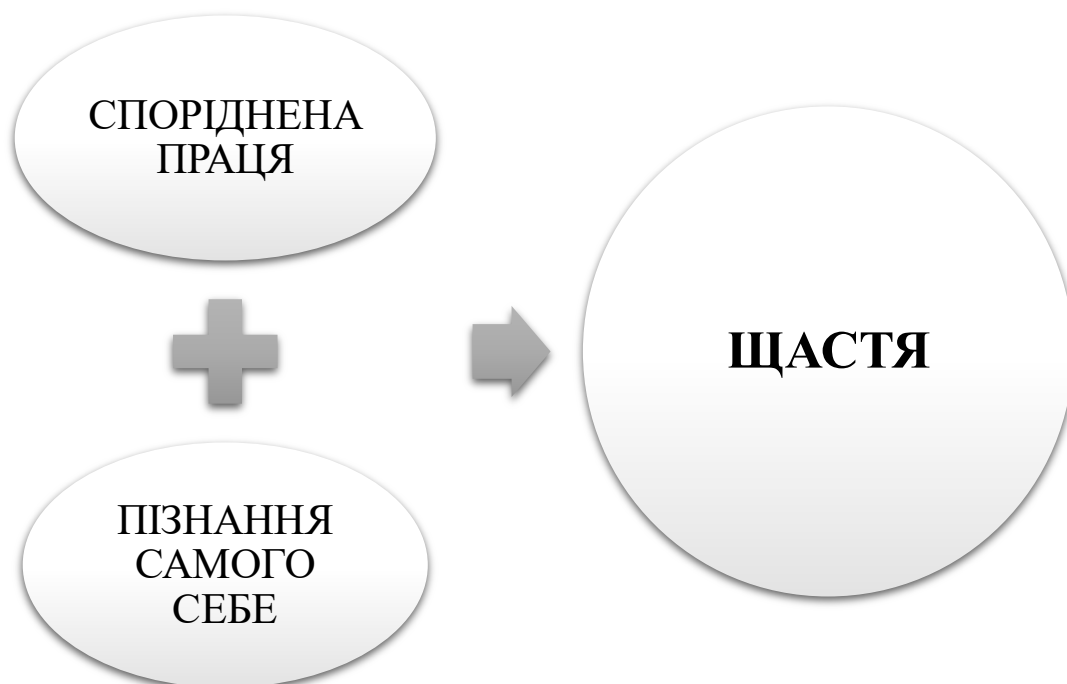
ВПЕРШЕ ФІЛОСОФІЯ ВИВЧАЄТЬСЯ ОКРЕМО ВІД ТЕОЛОГІЇ
ПЕРЕХІД ВІД ТЕОСОФІЇ ДО ПАНТЕЇЗМУ

ФІЛОСОФСЬКА СИСТЕМА ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ ВЧЕННЯ ПРО ДВІ НАТУРИ І ТРИ СВІТИ

КОНЦЕПЦІЯ ЩАСТЯ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

КОНЦЕПЦІЯ «НЕРІВНОЇ РІВНОСТІ»

ВСІ ЛЮДИ МАЮТЬ ТАЛАНТИ ТА
ЗДІБНОСТІ – В ЦЬОМУ ПОЛЯГАЄ
РІВНІСТЬ

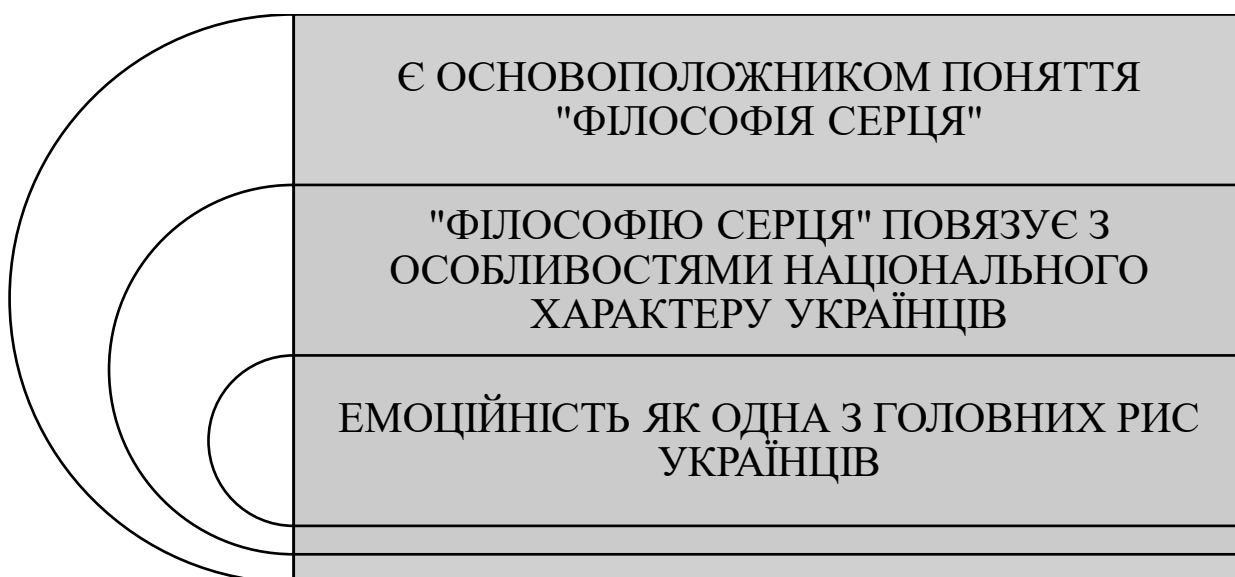
ВСІ ЛЮДИ РІЗНІ – МАЮТЬ РІЗНІ
ЗДІБНОСТІ ТА ПО-РІЗНОМУ ЇХ
РЕАЛІЗУЮТЬ- В ЦЬОМУ ПОЛЯГАЄ
НЕРІВНІСТЬ

КОРДОЦЕНТРИЗМ

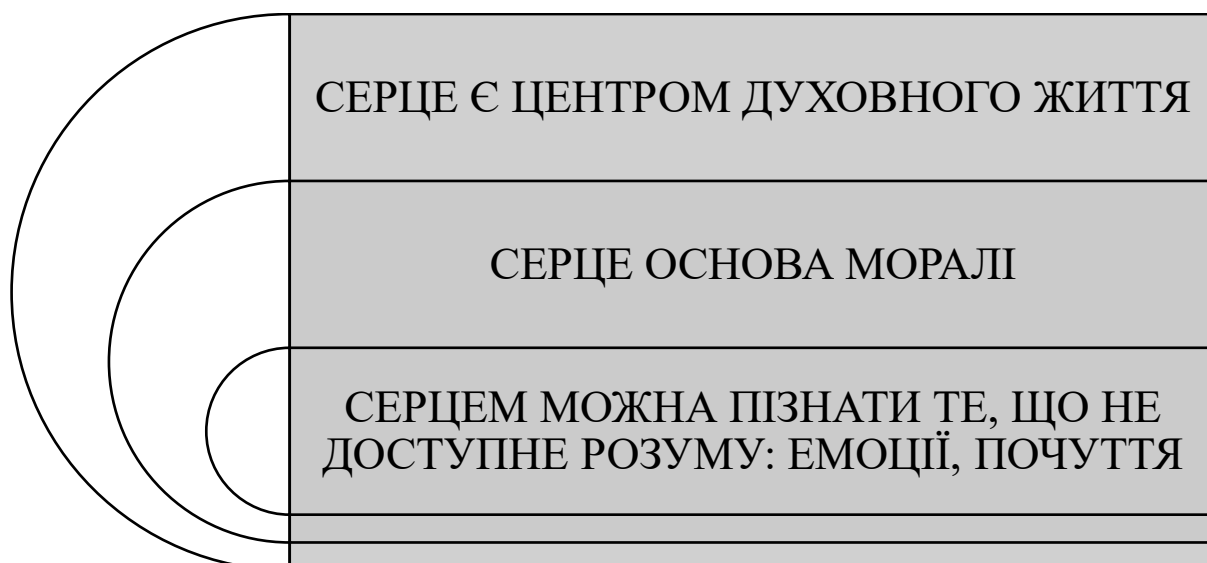
ОДНА З ГОЛОВНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ
НАДАННЯ ПЕРЕВАГИ В ОСМИСЛЕННІ ТА ПІЗНАННІ СВІТУ
ПОЧУТТЯМ, ЕМОЦІЯМ, «СЕРЦЕМ», А НЕ РОЗУМОМ, ЗА
ДОПОМОГОЮ МИСЛЕННЯ

ПРЕДСТАВНИКИ: Г. СКОВОРОДА, П. ЮРКЕВИЧ,
Д. ЧИЖЕВСЬКИЙ

КОРДОЦЕНТРИЗМ ДМИТРА ЧИЖЕВСЬКОГО

КОРДОЦЕНТРИЗМ ПАМФІЛА ЮРКЕВИЧА

УКРАЇНСЬКА ІСТОРІОСОФІЯ ХІХ-ХХ ст.

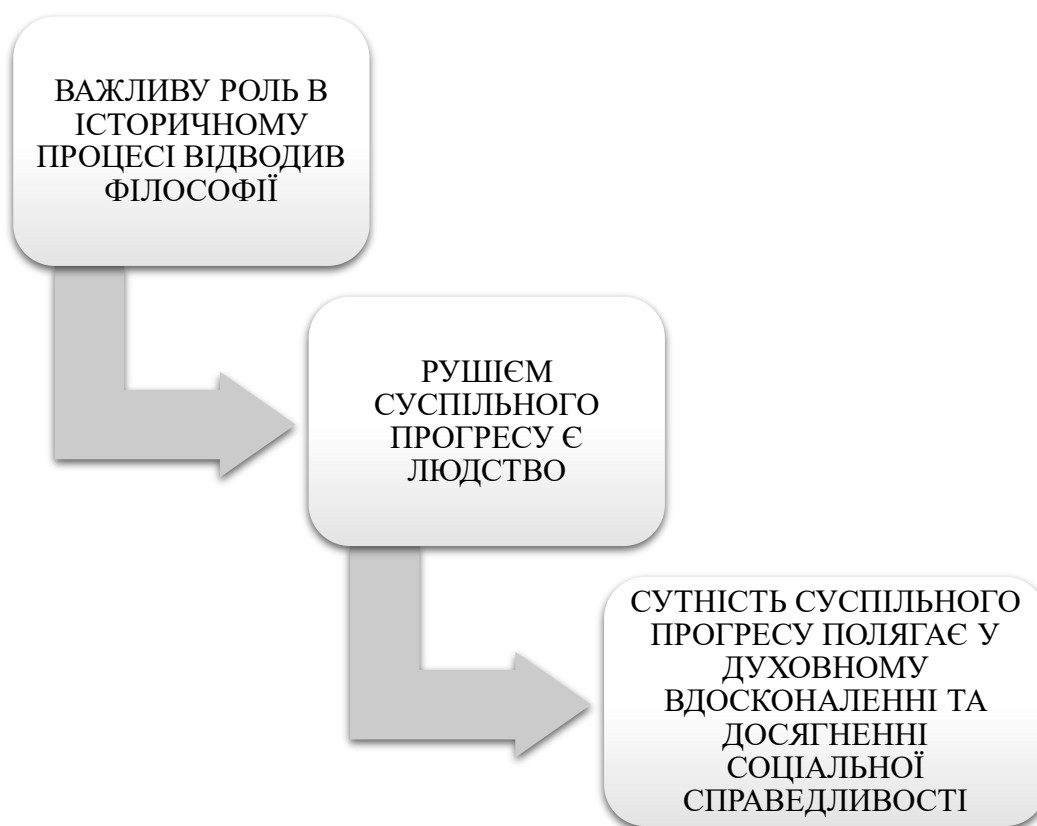
МИКОЛА КОСТОМАРОВ

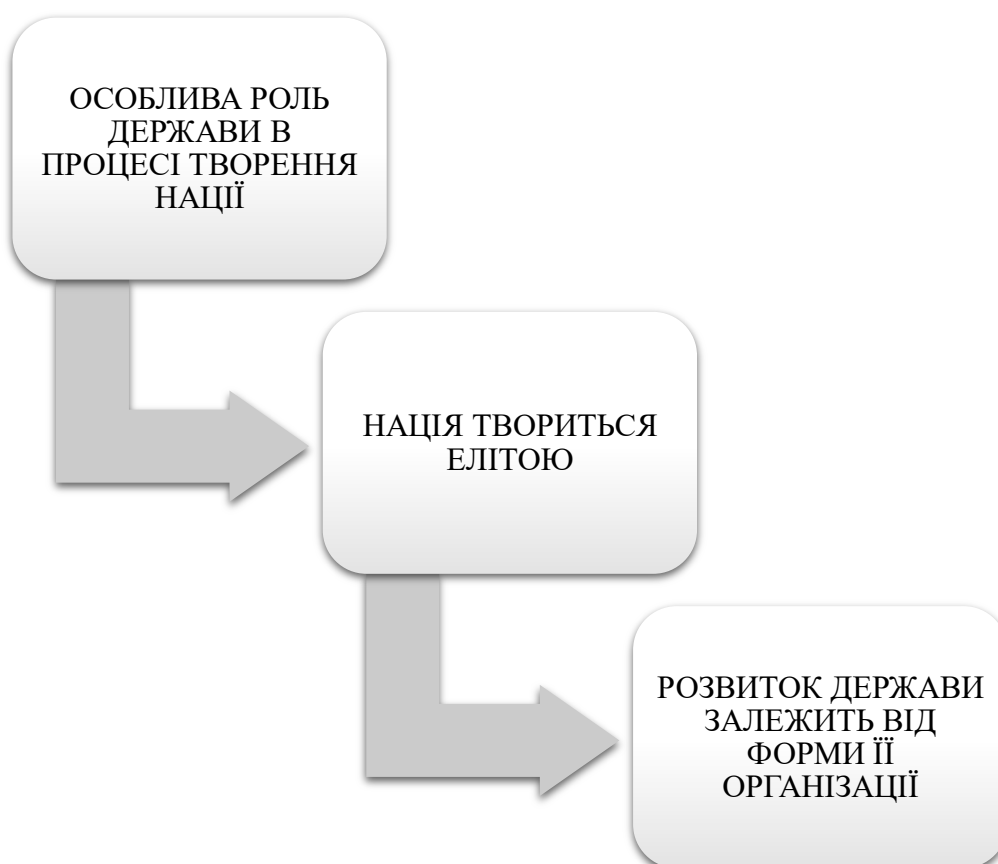
МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ

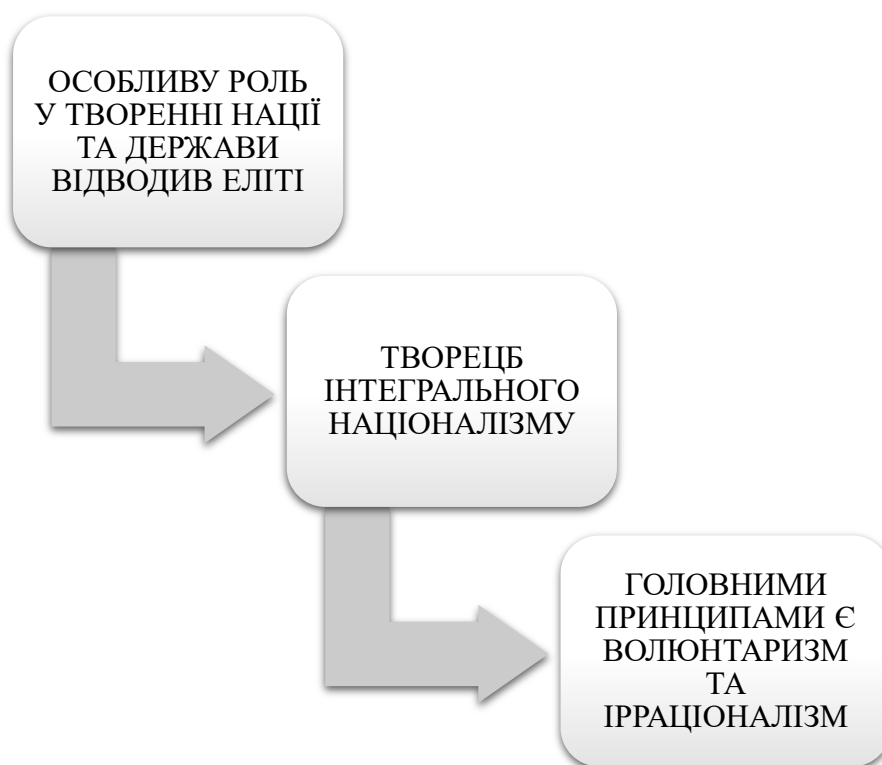
МИХАЙЛО ДРАГОМАНОВ

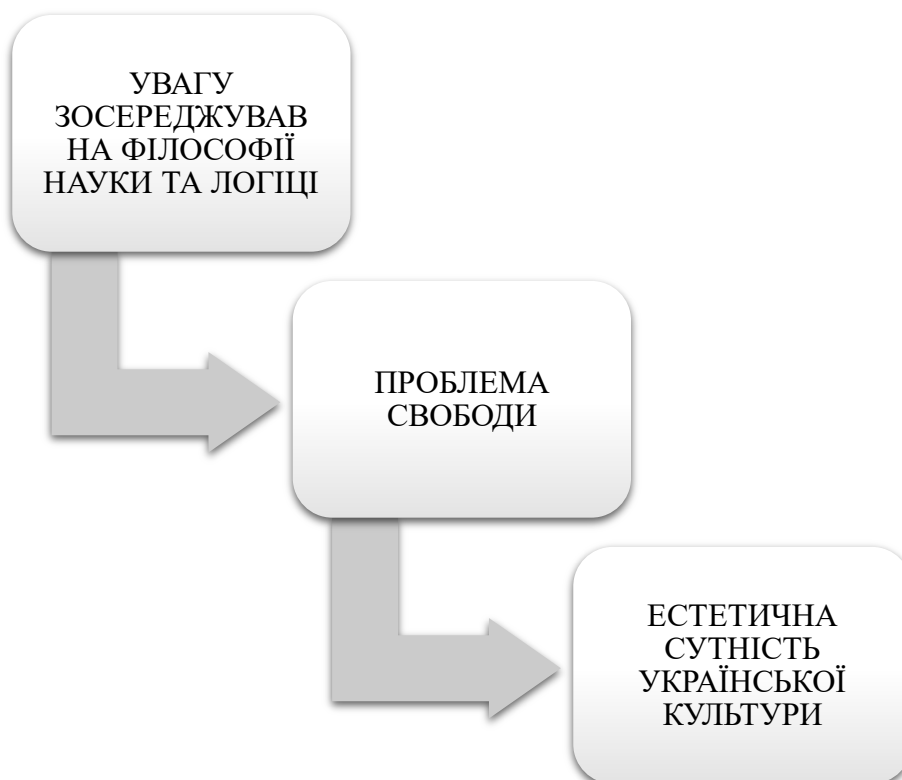
В'ЯЧЕСЛАВ ЛИПИНСЬКИЙ

ДМИТРО ДОНЦОВ

МИРОСЛАВ ПОПОВИЧ – ПРЕДСТАВНИК СУЧАСНОЇ НАУКОВОЇ ЕЛІТИ

ТЕСТОВІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Яка послідовність виникнення історичних типів світогляду?

- A. релігійний – міфологічний – філософський
- B. міфологічний – релігійний – філософський
- C. філософський – релігійний – міфологічний
- D. міфологічний – релігійний – філософський

2. Що не є історичним типом світогляду?

- A. міфологія
- B. політика
- C. філософія
- D. релігія

3. Що є характерним для філософії як історичного типу світогляду?

- A. розум
- B. віра
- C. страх
- D. почуття

4. Якого типу вияву відношення людини до світу не виокремлюють?

- A. пізнавальне
- B. оцінювальне
- C. практичне
- D. теоретичне

5. На які різновиди поділяється світогляд залежно від носіїв?

- A. індивідуальний, колективний
- B. егоїстичний, альтруїстичний
- C. філософський, повсякденний
- D. цілісний, фрагментарний

6. На які різновиди поділяється світогляд за моральними та ціннісними орієнтаціями?

- A. індивідуальний, колективний
- B. егоїстичний, альтруїстичний
- C. філософський, повсякденний
- D. цілісний, фрагментарний

7. На які різновиди поділяється світогляд за рівнем світовідчуття і світорозуміння?

- A. індивідуальний, колективний
- B. егоїстичний, альтруїстичний
- C. філософський, науковий, повсякденний
- D. цілісний, фрагментарний

8. На які різновиди поділяється світогляд за будовою?

- A. індивідуальний, колективний
- B. егоїстичний, альтруїстичний
- C. філософський, повсякденний
- D. цілісний, фрагментарний

9. На які різновиди поділяється світогляд залежно від історичних епох?

- A. індивідуальний, колективний
- B. егоїстичний, альтруїстичний
- C. античний, середньовічний
- D. цілісний, фрагментарний

10. Що означає термін «філософія»?

- A. науку про мудрість
- B. прагнення до мудрості
- C. володіння мудрістю
- D. любов до мудрості

11. Хто із стародавніх філософів уперше вжив поняття «філософія»?

- A. Конфуцій
- B. Піфагор
- C. Сократ
- D. Аристотель

12. Предметом філософії є відношення?

- A. «людина – людина»
- B. «людина – наука»
- C. «людина – світ»
- D. «людина – суспільство»

13. Коли виникла філософія?

- A. IX–VIII ст. до н.е.
- B. VI ст. до н.е.
- C. II ст. до н.е.
- D. VI ст. н.е.

14. До основного питання філософії належить?

- A. що є первинним
- B. що є вторинним
- C. як співвідноситься душа і тіло
- D. як співвідноситься почуття і віра

15. Які функції властиві філософії?

- A. світоглядна, пізнавальна, освітня
- B. методологічна і прогностична
- C. аксіологічна, гуманістична
- D. всі названі

16. Який філософський напрям визнає первинність свідомості відносно матерії?

- A. ідеалізм
- B. платонізм
- C. реалізм
- D. ірраціоналізм

17. Який філософський напрям при вирішенні питання про відношення мислення та буття ґрунтується на тому, що матерія первинна відносно свідомості та існує незалежно від свідомості?

- A. ідеалізм
- B. матеріалізм
- C. раціоналізм
- D. емпіризм

18. Яке філософське вчення заперечує можливість пізнаваності світу?

- A. об'єктивний ідеалізм
- B. суб'єктивний ідеалізм
- C. агностицизм
- D. матеріалізм

19. Представники якого філософського напрямку першоосною світу вважають незалежну від людини ідеальну субстанцію?

- A. об'єктивний ідеалізм
- B. суб'єктивний ідеалізм
- C. раціоналізм
- D. матеріалізм

20. Представники якого філософського напрямку першоосною світу вважають свідомість людини?

- A. об'єктивний ідеалізм
- B. суб'єктивний ідеалізм
- C. раціоналізм
- D. матеріалізм

21. Що було першою історичною формою філософії?

- A. об'єктивний ідеалізм
- B. суб'єктивний ідеалізм
- C. натурфілософія
- D. матеріалізм

22. Що вважав першоосною всього існуючого Фалес?

- A. воду
- B. апейрон (безкінечне)
- C. повітря
- D. єдність чотирьох основ – землі, води, повітря, вогню

23. Що вважав першоосною всього існуючого Анаксімен?

- A. воду
- B. апейрон (безкінечне)
- C. повітря
- D. єдність чотирьох основ – землі, води, повітря, вогню

24. Що вважав першоосною всього існуючого Анаксимандр?

- A. воду
- B. апейрон (безкінечне)
- C. повітря
- D. єдність чотирьох основ – землі, води, повітря, вогню

25. Що вважав першоосновою всього існуючого Піфагор?

- A. воду
- B. апейрон (безкінечне)
- C. повітря
- D. число

26. Що вважав першоосновою всього існуючого Геракліт?

- A. воду
- B. апейрон (безкінечне)
- C. повітря
- D. вогонь

27. Що вважав мірою всіх речей Протагор?

- A. людину
- B. апейрон (безкінечне)
- C. природу
- D. філософію

28. Що вважав першоосновою всього існуючого Демокріт?

- A. воду
- B. атоми
- C. повітря
- D. вогонь

29. Що є найвищою мудрістю з точки зору Сократа?

- A. пізнання самого себе
- B. пізнання світу
- C. пізнання природи
- D. пізнання інших людей

30. Основоположником якого напряму вважається Платон?

- A. об'єктивний ідеалізм
- B. суб'єктивний ідеалізм
- C. натурфілософія
- D. матеріалізм

31. Хто вважав, що всі речі становлять єдність активної форми і пасивної матерії?

- A. Платон
- B. Аристотель
- C. Сократ
- D. Протагор

32. Який напрям давньогрецької філософії пропагував незворушність, відстороненість від бід і радощів життя?

- A. стоїцизм
- B. епікуреїзм
- C. скептицизм
- D. неоплатонізм

33. Представники якого напрямку вважали, що насолоди не варто заперечувати, але в них повинна бути міра?

- A. стоїцизм
- B. епікуреїзм
- C. скептицизм
- D. неоплатонізм

34. Представники якого напрямку висловлювали сумніви у можливості досягнення дійсності?

- A. стоїцизм
- B. епікуреїзм
- C. скептицизм
- D. неоплатонізм

35. В якому із напрямів східної філософії стверджується, що буття – це страждання?

- A. буддизм
- B. даосизм
- C. конфуціанство
- D. брахманізм

36. Якою була головна проблема середньовічної філософії?

- A. співвідношення віри і знання
- B. співвідношення почуттів і розуму
- C. співвідношення філософії і науки
- D. співвідношення досвіду і почуттів

37. Риса середньовічної філософії, яка означає, що будь-яка філософська проблема розглядається у контексті ідеї Бога і виводиться з неї?

- A. теоцентризм
- B. теодицея
- C. персоналізм
- D. космоцентризм

38. Періодами розвитку середньовічної філософії є?

- A. патристика, схоластика;
- B. емпіризм, раціоналізм;
- C. матеріалізм, ідеалізм;
- D. позитивізм, екзистенціалізм

39. Центальною проблемою середньовічної філософії є?

- A. взаємовідносини людини і Бога
- B. взаємовідносини людини і природи
- C. взаємовідносини людини і світу
- D. взаємовідносини людини і суспільства

40. Хто розробив лінійну концепцію історії в епоху Середньовіччя?

- A. Августин Аврелій
- B. Тома Аквінський
- C. Квінт Тертуліан
- D. П'єр Абеляр

41. Хто наводив докази існування Бога в епоху Середньовіччя?

- A. Августин Аврелій
- B. Тома Аквінський
- C. Квінт Тертуліан
- D. П'єр Абеляр

42. Реалізм – це філософський напрям, згідно з яким?

- A. загальні поняття існують реально як сутності речей
- B. заперечується онтологічне значення універсалій, речі одиничні і не приховують в собі універсалій
- C. загальні поняття не існують
- D. не існують загальні та одиничні поняття

43. Номіналізм – це філософський напрям, згідно з яким?

- A. загальні поняття існують реально як сутності речей
- B. заперечується реальне існування загальних понять, речі одиничні і не приховують в собі універсалій
- C. одиничні поняття не існують
- D. реально існують загальні та одиничні поняття

44. Антропоцентризм – це?

- A. філософський принцип, відповідно до якого людина є центром Всесвіту
- B. філософський принцип, згідно з яким Бог вважається центром Всесвіту
- C. філософський принцип, згідно з яким природа вважається центром Всесвіту
- D. філософський принцип, згідно з яким ідея вважається центром Всесвіту

45. Згідно з яким світоглядом людина є найвищою цінністю?

- A. реалізм
- B. гуманізм
- C. теоценризм
- D. сцієнтизм

46. У філософії якого періоду одним з основних було питання методу?

- A. Відродження
- B. Середньовіччя
- C. Нового часу
- D. Античності

47. Якими були основні напрями філософії Нового часу?

- A. емпіризм, раціоналізм
- B. номіналізм, реалізм
- C. екзистенціалізм, позитивізм
- D. емпіризм, реалізм

48. Згідно з яким філософським напрямом чуттєвий досвід визнається єдиним джерелом знання?

- A. раціоналізм
- B. екзистенціалізм
- C. механіцизм
- D. емпіризм

49. Згідно з яким філософським напрямом єдиним достовірним джерелом знання є теоретичні узагальнення?

- A. раціоналізм
- B. екзистенціалізм
- C. механіцизм
- D. емпіризм

50. Основоположником якого методу є Ф. Бекон?

- A. емпіризм
- B. раціоналізм
- C. заперечував один і інший
- D. об'єднав ці два методи

51. Який філософ є основоположником методу дедукції?

- A. Р. Декарт
- B. Б. Спіноза
- C. Дж. Локк
- D. О. Конт

52. Для якої епохи був характерна абсолютизація розуму?

- A. Античність
- B. Середньовіччя
- C. Відродження
- D. Просвітництво

53. Домінуючим принципом німецької класичної філософії був?

- A. раціоналізм
- B. прагматизм
- C. механіцизм
- D. емпіризм

54. Який філософ сформулював категоричний імператив?

- A. Р. Декарт
- B. Б. Спіноза
- C. Дж. Локк
- D. І. Кант

55. Який філософ розробив вчення про абсолютну ідею?

- A. Г. Гегель
- B. Б. Спіноза
- C. Дж. Локк
- D. І. Кант

56. Що було вихідною ідеєю філософської концепції Г. Гегеля?

- A. тотожність існування і сутності
- B. тотожність буття та мислення
- C. тотожність ідеї та матерії
- D. тотожність розуму та почуттів

57. Який філософ є представником німецької класичної філософії?

A. Р. Декарт	C. Дж. Локк
B. Б. Спіноза	D. Й. Фіхте

58. Який філософський напрям належить до сучасної західної філософії?

- A. деїзм
- B. прагматизм
- C. механіцизм
- D. емпіризм

59. Який філософський напрям не належить до сучасної західної філософії?

- A. екзистенціалізм
- B. прагматизм
- C. позитивізм
- D. емпіризм

60. Які тенденції домінують у сучасній західній філософії?

- A. ірраціоналізм та сцієнтизм
- B. прагматизм та кордоцентризм
- C. позитивізм та емпіризм
- D. антропоцентризм і теоцентризм

61. Для якого напрямку характерна абсолютизація ролі науки?

- A. позитивізм
- B. деїзм
- C. механіцизм
- D. емпіризм

62. Який філософський напрям є «філософією існування»?

- A. екзистенціалізм
- B. прагматизм
- C. позитивізм
- D. емпіризм

63. Який філософський напрям належить до сучасної релігійної філософії?

- A. екзистенціалізм
- B. прагматизм
- C. позитивізм
- D. неотомізм

64. Який філософський напрям вивчає сутність людини?

- A. екзистенціалізм
- B. прагматизм
- C. філософська антропологія
- D. неотомізм

65. Що належить до пам'яток філософської думки Київської Русі?

- A. «Слово про закон і благодать» Іларіона
- B. «Байки харківські» Г. Сковороди
- C. «Твір про всю філософію» І. Гізеля
- D. «Послання львівському братству» І. Вишенського

66. Хто з українських філософів першим створив філософську систему?

A. Г. Сковорода	C. П. Юркевич
B. В. Вернадський	D. М. Драгоманов

67. Де вперше в Україні філософію почали вивчати окремо від теології?

- A. Острозька академія
- B. Києво-Могилянська академія
- C. Харківський університет
- D. Київський університет

68. Якими були складові філософської концепції Г. Сковороди?

- A. вчення про дві натури і три світи
- B. вчення про три натури і чотири світи
- C. вчення про матеріальну та ідеальну натури
- D. вчення про створення світу і пізнання

69. Який філософ розробив вчення про «споріднену працю»?

- A. Г. Сковорода
- B. В. Вернадський
- C. П. Юркевич
- D. М. Драгоманов

70. Осмислення дійсності крізь призму почуттів, а не розуму – це?

- A. антропоцентризм
- B. теоцентризм
- C. кордоцентризм
- D. раціоналізм

71. До представників філософії української національної ідеї належить?

- A. Г. Сковорода
- B. В. Вернадський
- C. П. Юркевич
- D. Д. Донцов

72. Хто з українських філософів особливого значення надавав філософії в осмисленні історичних процесів?

- A. Г. Сковорода
- B. М. Попович
- C. П. Юркевич
- D. М. Драгоманов

73. Хто розробив вчення про ноосферу?

- A. Д. Чижевський
- B. В. Вернадський
- C. П. Юркевич
- D. Д. Донцов

74. Хто є представником сучасної української філософії?

- A. Д. Чижевський
- B. М. Попович
- C. П. Юркевич
- D. Д. Донцов

75. Яка проблематика переважає в українській філософії?

A. соціально-етична	C. емпірична
B. релігійна	D. раціоналістична

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрущенко В., Волинка Г., Мозгова Н. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посіб. К.: Каравела, 2009. 368 с.
2. Бичко І., Табачковський В., Бичко А., Ярошовець В. Філософія. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 648 с.
3. Волинка Г.І. Історія філософії. Підручник. 2015. К., 480 с.
4. Гринів О. Історія української філософії. Львів: Тріада плюс, 2015. 302 с.
5. Історія філософії: від структуралізму до постмодернізму: підручник / за ред. В. І. Ярошовця. К., 2008. 361 с.
6. Касьян В. І. Філософія: Навчальний посібник. К., 2008. 347 с.
7. Надольний І. Ф., Андрущенко В. П., Бойченко І. В., Розумний В. П. Філософія: Навчальний посібник. К., 2011. 455 с.
8. Петрушенко В. Філософія. Львів, Львівська політехніка, 2019. 596с.
9. Причепій Є. М., Чекаль Л. А., Черній А. М. Філософія. Вид. 3-тє, стереот. К.: «Академвидав», 2009. 592 с.
10. Філософія : хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л. В. Губерського. 2-ге вид. К.: Знання, 2012. 621 с.
11. Філософія: навчальний посіб. / Л. В. Губерський, І. Ф. Надольний, В. П. Андрущенко та ін.; за ред. І. Ф. Надольного. 7-ме вид.. К.: Вікар, 2005. 516 с.
12. Філософія: підручник для студ. вищ. навч. закл. / А. К. Бичко, І. В. Бичко [та ін.]; ред. В. І. Ярошовець. К.: Центр учбової літератури, 2010. 648 с.
13. Філософія: підручник / С. П. Щерба, О. А. Заглада. 7-е вид. Житомир: «Полісся», 2011. 547 с.
14. Філософія: підручник для студентів вищ. навч. закл. / Л. В. Губерський, В. П. Андрущенко, А. О. Баумейстер, І. С. Добронравова, В. В. Ільїн; за ред. Л. В. Губерський. Вид. 2-ге, перероб. і допов. Харків: Фоліо, 2018. 621 с.
15. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. Л. В. Губерського. Харків: Фоліо, 2013. 510 с.
16. Філософський енциклопедичний словник / Редкол.: В. Шинкарук (голова) та ін.); НАНУ, Інститут філософії ім. Г.С.Сковороди. К.: Абрис, 2002. 742 с.